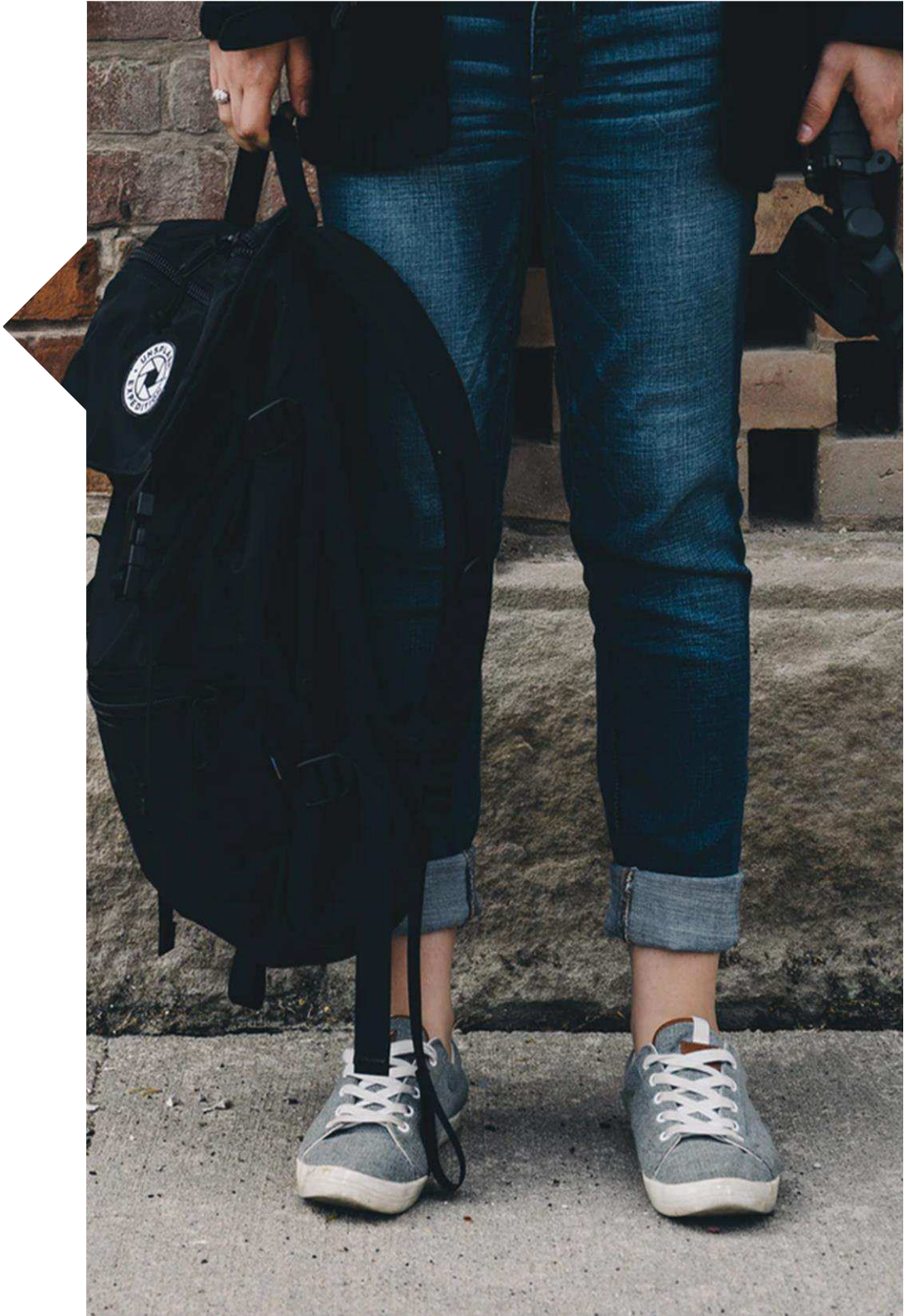

FRA ANBRINGELSE TIL VOKSENLIV

SÅDAN NYTÆNKER VI STØTTEN TIL ANBRAGTE UNGE I
OVERGANGEN TIL VOKSENLIVET

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Sammenfatning	7
1. Indledning	11
2. Anbefalinger til en radikal ændring af overgangen fra anbringelse til voksenliv	15
3. Analyser af effekter af Policy Labs anbefalinger	21
3.1 Metode	21
3.2 Beregninger for anbefalingerne	28
3.3 En bedre samarbejdsmodel	31
3.4 Ledelsesmæssig involvering	32
4. Vejen frem	35
5. Litteraturliste	39
6. Metodebilag	43
6.1 Semistrukturerede interviews og survey fra kommunerne	43
6.2 Metode for indsamling af survey fra socialrådgiver	44
6.3 Metode bag scenariebyggeren	45
6.4 Metode for beregning af målgruppen	49
6.5 Metode for beregninger til anbefalingerne	50

Forord

Med den brede politiske aftale 'Børnene Først', som blev indgået i foråret 2021, er politikerne blevet enige om, at efterværnet har brug for en radikal nytænkning, så unge i anbringelse sikres den støtte, de har brug for i overgangen til voksenlivet. Målet er at få den unge godt ind i et voksenliv med netværk, job/uddannelse og bolig.

I det kommende år skal politikernes ambition om at sikre anbragte unge den støtte, de har brug for i overgangen, veksles til konkrete politiske tiltag. Der er brug for alle kræfter i det arbejde: Det er nu, vi sammen har muligheden for at bidrage til et bedre liv nu og på sigt for anbragte unge.

Denne analyse, der er støttet af Bikubenfonden, viser en vej til at komme fra politiske mål og visioner til konkrete tiltag, der gør, at vi som samfund er der for de unge, indtil de ikke har brug for os længere. Dette vil kræve en samfundsmæssig investering, der rækker ud over de 2 mia. kroner, vi i dag bruger til efterværn. En investering i området kan få stor værdi for den enkelte. Samtidig viser analysens konservative skøn, at investeringen også gavner samfundet, bl.a. fordi flere unge formodes at komme i fx uddannelse og beskæftigelse med en længerevarende støtte.

Håbet er, at analysen også lægger op til en politisk debat om, hvordan vi finansierer det sociale område. Området er bredt set styret af et-årige kommunale budgetter, og der er hverken kultur eller modeller for at tale investeringer, der kommer igen i form af bedre liv og deraf afledte samfundsgevinster. Tværtimod dukker der jævnligt sager op om kommuner, der på anbringelsesområdet lader lovens påbud om barnets bedste vige til fordel for kortsigtede budgethensyn. De økonomiske logikker står i kontrast til andre velfærdsområder, fx sundhedsområdet, hvor investeringer i sundhed og forebyggelse er en naturlig del af styring og tænkning.

Opfordringen herfra er også at lade den politiske vision om den nytænkning omfatte mod til at nytænke finansieringen og dermed styringen af området. Dette vil betyde et radikalt nybrud inden for socialpolitikken til gavn for både mennesker og samfund.

Kraka Advisory er ansvarlig for analysens indhold og konklusioner. Analysen ville ikke være mulig uden store bidrag og værdifuld tid fra en lang række mennesker og organisationer. Der skal lyde en stor tak for viden, erfaringer og indsigter til følgende: arbejdsgruppen Policy Lab, der foruden Bikubenfonden udgøres af Dansk Socialrådgiverforening, Socialpædagogerne, Foreningen af Dag- og Døgntilbud, De Anbragtes Vilkår samt Børns Vilkår. Også tak til Nordfyns, Aarhus og Horsens Kommune, medlemmer af De Anbragtes Vilkår, medlemmer af Dansk Socialrådgiverforening samt Krakas Senior Fellows, Jørgen Søndergaard og Michael Svarer.

Peter Mogensen
Direktør i Kraka

Sammenfatning

Nytænkning af støtten i overgangen til voksenlivet

Vi ved, at anbragte unge klarer sig markant dårligere end andre unge på vej ind i voksenlivet og ofte ikke får den støtte, de har brug for. Derfor er der behov for en radikal nytænkning af støtten i overgangen til voksenlivet. Regeringen og de politiske partier bag aftalen 'Børnene Først' har taget det første ambitiøse skridt. Det politiske mål er, at vi som samfund ikke slipper de unge, før de har fodfæste i et godt voksenliv med adgang til job, uddannelse, bolig og fællesskaber.

Vi har regnet på, hvad det koster

Med denne rapport sandsynliggøres hvilken investering, der er nødvendig for at indfri målsætningen om bedre liv for anbragte unge. Samtidig er det et opgør med den måde, som vi styrer området på i dag, hvor udgifter til anbragte i høj grad betragtes som udgifter - og ikke som en investering i bedre liv, der betaler sig. Først og fremmest for den enkelte, der får bedre mulighed for at forfølge sine drømme og mål. Men også for vores samfund i form af, at flere bidrager til fællesskabet og samfundsøkonomien.

Udgangspunktet er Policy Labs anbefalinger

Arbejdsgruppen Policy Lab har udarbejdet en vision for, hvordan vi nytænker det eksisterende efterværn radikalt. Den består af tre overordnede anbefalinger: 1) Anbringelse skal være en trædesten til et godt voksenliv, hvor vi forpligtiger os til at arbejde sammen med de unge om at opnå adgang til fællesskab og relationer, job/uddannelse og bolig. 2) Der etableres en dynamisk overgangsperiode mellem anbringelse og voksenlivet, der reelt tager udgangspunkt i den unges behov, og som starter ved det 15. år og først slutter, når den unge ikke længere har behov for støtte, senest ved det 27. år. 3) Den unges egen motivation, drømme og ønsker sættes i centrum for indsatsen. Den enkelte unge skal ikke bare inddrages - han eller hun skal guides i at tage og have styringen.

Rettigheder, incitamenter, organisering

Denne rapport konkretiserer anbefalingerne fra Policy Lab yderligere, så de kan indgå i en samlet økonomisk analyse af, hvilken investering der er brug for i forhold til at sikre unge den støtte, de har brug for i overgangen til voksenlivet. Anbefalingerne kan inddrages i to grupper:

- Rettighedsbaseret hjælp og støtte til alle anbragte unge og afskaffelse af egenbetaling
- Bedre rammer for og organisering af myndighedsarbejdet

Arbejdsgruppen Policy Lab påpeger, at en radikal ændring kræver rette værdier, kultur, tid og faglighed i forhold til at støtte de unge i at formulere egne mål og drømme - og forfølge dem. En omstilling, der ikke er omfattet af denne økonomiske analyse.

Anbefalinger til en bedre overgang til voksenlivet

De unges behov skal være styrende

Analysen af, hvilken investering det kræver at nytænke støtten i overgangen til voksenlivet, omfatter en rettighedsbaseret tilgang til hjælp og støtte, der betyder, at de unges behov vil være styrende for støtten - ikke myndighedens vurdering alene. Vi vurderer, at en ret til støtte i overgangen vil understøtte unges vej til job og uddannelse. Den nyeste forskning på området viser, at kontinuitet, tryghed for den unge og varighed af indsatsen har afgørende betydning for, hvordan unge klarer sig på sigt.

**Ret til
længerevarende
støtte**

Analysen omfatter ligeledes, at man har ret til at blive i sin anbringelse til og med det 21. år ud fra en betragtning af, at gennemsnitsalderen for at flytte hjemmefra i Danmark er mellem 21 og 22 år. Med en rettighedsbaseret tilgang understøtter vi dermed de unges egen stemme for deres liv. Der indføres en ret til:

- At forblive i sin anbringelse til og med det 21. år
- At få hjælp og støtte frem til den unge fylder 25 år med mulighed for forlængelse til det 27. år
- At kunne vende tilbage til hjælp og støtte frem til det 25. år med mulighed for forlængelse frem til det 27 år.

**Afskaffelse af
modregning**

Derudover omfatter analysen, at reglen om egenbetaling for anbringelse afskaffes. Som det er i dag, betyder reglen, at hvis unge har fritidsjob, skal de bruge en del af deres løn til at betale for deres egen anbringelse. Reglen kan have negativ indvirkning på de unges tilbøjelighed til at få et fritidsjob, og dermed kan de gå glip af vigtig læring ift. at begå sig på arbejdsmarkedet.

**Bedre organisering
af arbejdet med
de unge**

En nytænkning af efterværnet er ikke gjort med ny lovgivning og en rettighedsbaseret tilgang til støtte alene. Policy Lab påpeger, at skiftet også bør indbefatte bedre rammer for og organisering af myndighedsarbejdet og arbejdet med de unge. Analysen omfatter udgifter til at ændre den kommunale organisering, så den på tværs af forvaltninger arbejder med den unge i centrum. Dette sker på baggrund af undersøgelser, der viser, at en mere tværfaglig og inddragende tilgang til de anbragte unge har positiv indvirkning for, at de unge begynder på en uddannelse, samt at omorganisering har positive effekter for kommunernes økonomi.

Det kræver en samfundsmæssig investering i området - og det betaler sig

Med denne rapport sandsynliggøres det, at det er muligt at løfte flere anbragte unge godt ind i voksenlivet, og at det kan betale sig.

**Nye rettigheder
koster godt 1 mia.
kr. om året**

Vores beregninger viser, at indførelsen af ovenstående rettigheder og ændringer i kommunen medfører en årlig offentlig investering på godt 1 mia. kr. - ud over de 2 mia. kroner, der i forvejen bruges på det eksisterende efterværn (de bagvedliggende beregninger udfoldes i kapitel 3).

Effekt

I dag er 40 pct. af tidligere anbragte i beskæftigelse, når de er mellem 25-29 år. Hvis vi med en stabil, længerevarende støtte lykkes med at løfte det til 50 pct., er investeringen tjent hjem efter cirka 20 år. Dette skal ses i sammenhæng med andre offentlige investeringer, fx i infrastruktur, hvor kravet er en tilbagebetalingstid på 40-50 år.

**Konservativ
vurdering**

Der er tale om en konservativ beregning af, hvornår investeringen tjener sig hjem, da alle de indirekte gevinster ikke er medregnet. Hvis anbragte unge kommer til at klare sig bedre pga. en længerevarende indsats med tryghed og stabilitet, må det forventes, at færre vil få kontakt med fx sundhedsvæsenet og psykiatri. Et voksenliv med adgang til netværk, uddannelse/job og bolig øger også chancen for, at børnene af de tidligere anbragte får bedre mulighed for at få en stabil barndom end deres forældre.

Penge er ikke alt

Hertil kommer, at værdien af et godt voksenliv med adgang netværk, job/uddannelse og bolig er høj for den enkelte. I beregningerne af denne rapport har vi dermed ikke medtaget værdien af bedre livskvalitet for det enkelte menneske. Vi har set på en række økonomiske gevinster i forhold til at give unge i anbringelse en god overgang til voksenlivet i form af beskæftigelse, sparede udgifter til misbrugsbehandling, sparede udgifter til hjemløshed og sparede indkomstoverførsler. Det skal bemærkes, at det kan være fuldstændig

hensigtsmæssigt og rationelt at give hjælp og støtte til mennesker, som ikke har et potentiale for at blive selvforsørgende, fordi samfundet har et ønske om at give alle et godt og værdigt liv.

Udfordringer og mulige løsninger

Næste skridt

Vi ved godt, at en radikal ændring af støtten i overgangen til voksenlivet ikke klares med ændring af paragraffer eller alene med tilførsel af mere økonomi. Dertil kommer, at incitamentsudfordringer på tværs af den statslige og kommunale økonomi udgør en barriere for nye løsninger. For at imødekomme de udfordringer og understøtte en investeringslogik, ser vi følgende udfordringer og mulige løsninger:

- Økonomi mellem stat og kommune:
 - Udfordring: den kommune, som investerer (leverer indsatsen til den unge) er ikke nødvendigvis den kommune, der opnår gevinsten.
 - Løsning: Staten skal medfinansiere en større del af støtten til anbragte unge og til efterværn. Det kræver en grundig analyse at finde det rette udgiftsniveau for hhv. stat og kommune i en fremtidig refusionsmodel.

- Økonomi internt i kommunens forvaltninger:
 - Udfordring: Det vil ofte være socialforvaltningen, der har ansvaret for den unge inden for servicelovens bestemmelser. Men gevinsten i form af færre udgifter til overførselsindkomster samt lavere ressourcestræk på myndighedsområdet opnås i beskæftigelsesforvaltningen.
 - Løsning: En tværfaglig organisation i de enkelte kommuner vil kunne bidrage til løse problemerne.

- Mere viden om effekter
 - Udfordring: Der er for få kvantitative studier om virkninger af indsatser for anbragte unge. Vores anbefalinger hviler på den seneste viden om efterværnsindsatser. Men vi kan blive endnu klogere på, hvordan vi bedst muligt møder den enkelte med den rette indsats.
 - Løsning: Der igangsættes effektstudier for anbragtes overgang til voksenlivet. Det kunne være virkningen af at give unge ret til at blive i deres anbringelse til og med det 21. år eller give ret til efterværn ift. målsætninger om adgang til netværk, job/uddannelse og bolig.

1. Indledning

Samfundet tager ansvaret

Hvert år påtager samfundet sig ansvaret for at anbringe børn og unge, som af den ene eller anden årsag ikke kan vokse op hos deres mor eller far. Med en anbringelse følger et stort ansvar for det barns liv – både i forhold til at håndtere en akut svær familiesituation og for at bane vejen for et godt liv gennem barndom, ungdom og ind i voksenlivet.

Det er velkendt, hvordan anbragte børn og unge klarer sig i voksenlivet. De er ofte udfordret, når det kommer til at gennemføre en uddannelse, finde fast arbejde og mange har erfaring med kriminalitet, misbrug og hjemløshed, som det kan ses i Tabel 1.1.

Tabel 1.1 Anbragte og ikke-anbragte unges livssituation

	Tidligere anbragte	Ikke- tidligere anbragte
I stofmisbrugsbehandling	7 pct.	1 pct.
Tidligere dømt	26 pct.	5 pct.
På førtidspension	11 pct.	1 pct.
På kontanthjælp	24 pct.	5 pct.
I beskæftigelse	40 pct.	62 pct.
Hjemløshed	2 pct.	0,2 pct.

Kilde: Social- og indenrigsministeriets velfærdspolitisk analyse, nr. 23.

Behov for nye løsninger

Statistikkerne og de unges personlige erfaringer bevidner, at der er behov for at udvikle nye løsninger og tilbud for anbragte børn og unge, så vi forbedrer mulighederne for, at anbragte børn og unge får det liv, de fleste af os ønsker for os selv og vores egne børn: et liv i selvforørgelse med adgang til positive relationer og fællesskaber og med tag over hovedet.¹

Børnene først har nye forslag

Derfor er det også positivt, at politikerne har indgået en bred aftale med 'Børnene Først', som indeholder ambitiøse forslag til, hvordan området kan styrkes - særligt med udgangspunkt i at lytte til børnene selv og inddrage deres perspektiv, drømme og motivation i langt højere grad end, hvad der sker i dag.

Men behov for radikalt bedre overgang

Men hvis den investering, som vi gør i børns liv, skal give værdi på den lange bane – må vi ikke slippe dem i lige præcis den overgang til voksenlivet, som er svær, og hvor muligheden for at snuble og falde dybt er en reel risiko. På den baggrund er det også aftaleparternes ambition radikalt at nytænke efterværnet - den støtte, anbragte får i overgangen til

¹ Socialt Udviklingscenter og Bikubenfonden (2019).

voksenlivet. Målet er, at de unge rodfæstes i voksenlivet med stærke relationer, bolig og job eller uddannelse.

En investering i bedre liv

Behov for analyser

Aftalepartierne er enige om, at der er behov for at udarbejde en grundig analyse af, hvordan eksisterende midler til efterværn bruges i dag, udfordringerne på området, herunder med inddragelse af de unges egne gode og dårlige oplevelser og erfaringer med efterværn.

Vurdering af investering i bedre liv

Med denne rapport sandsynliggøres hvilken investering, der er nødvendig for at komme i mål med en målsætning om bedre liv for anbragte unge. Samtidig er det et opgør med den måde, som vi styrer området på i dag, hvor udgifter til anbragte betragtes som rene udgifter – og ikke som en investering i bedre liv, der både betaler sig menneskeligt og samfundsøkonomisk. En tænkning, der præger de fleste andre områder, som når vi investerer i infrastruktur og forebyggelse af livsstilssygdomme.

Behov for mere viden

Men for at kunne prioritere midlerne mest hensigtsmæssigt til gavn for både mennesker og samfund må vi have viden om:

- hvilke indsatser vi skal investere i (kapitel 2)
- hvilke udgifter er der forbundet herved, og hvilken gevinst vi kan forvente (kapitel 3)
- hvordan er incitamentsstrukturer for hhv. kommuner og stat til at investere i området, og hvilke barrierer er på spil? (kapitel 4)

Denne rapport bidrager med ny viden

Med denne analyse besvares ovenstående tre spørgsmål. Det er de første skridt på vejen til at bruge nye greb med henblik på at skabe social forandring for udsatte mennesker generelt og specifik for anbragte unge i overgangen til voksenlivet. En vej, der er belagt med ubesvarede spørgsmål, fastlåste strukturer og modsatrettede incitamenter. Målet er først nået, når vi som samfund lykkes med at skabe gode liv for anbragte unge med adgang til job og uddannelse, bolig og attraktive fællesskaber.

Rettighedsbaseret støtte til de unge

Rettighedsbaseret støtte til de unge

Der er på det sociale område konsensus om, at der er behov for at tænke i nye løsninger, hvis vi skal skabe ændring på området. De løsninger, vi tager afsæt i, er de anbefalinger, som arbejdsgruppen Policy Lab udgav i 2020, og som satte en klar vision om

- At vi som samfund først slipper de unge, når de har adgang til fællesskaber, er i job/uddannelse og har en bolig
- Overgangen fra anbringelse til voksenliv skal være dynamisk og tage afsæt i de unges behov
- De unges stemme, drømme og motivation skal være centrum for hjælp og støtte

Dogmer omsat til konkrete anbefalinger

Ovenstående vision er med denne rapport omformuleret til konkrete lovgivningsmæssige tiltag, der kan sættes ind i en samfundsøkonomisk kontekst. Ambitionen er at kunne sandsynliggøre, hvad der er den rigtige investering for, at de unge kommer tættere på job, uddannelse, bolig og fællesskaber.

En rettighedsbaseret tilgang

For det første introduceres en rettighedsbaseret tilgang til hjælp og støtte for de unge. Det sikrer de unge adgang til hjælp og støtte ud fra deres behov og oplevelse af at have brug for hjælp – og ikke som noget man skal være heldig at få, og som potentielt kan tages fra én efter systemets vurdering. Det giver alle anbragte adgang til den samme form for støtte uanset hvilken kommune, de er bosat i.² Det sidestiller anbragte unge med andre unge, der oplever at kunne flytte hjemmefra, når de er klar – og ikke fordi de fylder 18 år. Med en rettighedsbaseret tilgang understøtter vi dermed de unges egen stemme i deres liv.

² Socialpolitisk redegørelse 2020 viser, at der er betydelige kommunale forskelle i tildeling af efterværn til anbragte unge.

Bedre inddragelse af de unge

Samtidig er der behov for at ændre på en række andre parametre for at komme i mål med at sikre unge den støtte, de har behov for i overgangen mellem anbringelse og voksenlivet. Det anbefales at styrke myndighedsarbejdet via øget fokus på ungeinddragelse og ressourcefokus i forbindelse med handleplansarbejdet, et tidligere fokus på overgangen til voksenlivet, mere tid til sagsbehandling og bedre uddannelse af fagpersoner.

Udgangspunkt i de unges behov

Samtidig er det afgørende, at indsatsen tager udgangspunkt i den unges behov og koordineres på tværs af forvaltninger. Flere af disse elementer indgår i både 'Børnene først' og det igangværende arbejde med Den Kommunale Ungeindsats, og anbefalingerne skal dermed ses i sammenhæng hermed.

Behov for bedre møde med de unge

Paragraffer gør det ikke alene, hvis vi ønsker en reel forandring af området. Den bedste vej for Mads, Helle eller Kavan fra anbringelse til voksenlivet skabes gennem menneskelige møder med socialrådgivere, socialpædagoger og andre fagfolk, der med faglighed og empati sætter sig ind i deres individuelle historie og behov - og spotter deres potentiale. Derfor skal de nye forslag også ses i tæt sammenhæng med en ambition om at ændre på mindset og kultur på området i forhold til, hvordan 'systemet' møder de unge og forpligtiger sig på den lange bane til at følge målsætningen om at bane vejen for et liv med selvforsørgelse og relationer.

Nyt mindset

Ændring af mindset kræver en stærk politisk og ledelsesmæssig opbakning til at vise en ny vej, møde de unge på nye måder, reorganisere indsatsen og give og tage ansvar. Det kræver mod, høj faglighed og tålmodighed at arbejde med en kulturændring.

Flere ressourcer

Det kræver også ressourcer. Vi kan ikke for alvor insistere på at forbedre overgangen uden også at tænke økonomi ind i billedet. Men vi skal vende den økonomiske diskussion på hovedet og ikke ud fra en kortsigtet og budgetmæssig tankegang spørge hvor lidt, der skal til, og hvor meget vi kan spare – men spørge, hvad der er den rigtige investering for, at de unge kommer tættere på job, uddannelse, bolig og fællesskaber.

2. anbefalinger til en radikal ændring af overgangen fra anbringelse til voksenliv

Ny overgang til voksenlivet

I september 2020 udgav arbejdsgruppen Policy Lab anbefalinger til hvilken retning, indsatsen for anbragte unge i overgangen til voksenlivet skal udvikles i.³ Anbefalingerne tog afsæt i de unges stemme og deres håb og ønsker til et system, der understøtter de unges drømme og liv, og som lytter og åbner muligheder. (Se boks Boks 2.1 for beskrivelse af Policy Lab og anbefalinger).

Konkrete anbefalinger

Med udgangspunkt i anbefalingerne og i dialog med Kraka Advisory har Policy Lab konkretiseret anbefalingerne til indsatser, der kan implementeres i lovgivningen, og som er mulige at vurdere økonomisk.

Det foreslås at indføre flere rettigheder til støtte for anbragte unge og støtte af længere varighed.

Boks 2.1 FRA VISION TIL HANDLING

- Alle anbragte har ret til at være anbragt, indtil de fylder 22 år
- Alle anbragte har ret til støtte, indtil de fylder 25 år med mulighed for forlængelse, frem til de fylder 25,7 år.
- Alle anbragte har mulighed for at komme tilbage til støtte, hvis de tidligere har sagt nej. Retten gælder frem til de fylder 25 år med mulighed for forlængelse, frem til de fylder 27 år. Krav om egenbetaling til anbringelse, når en ung har fritidsjob, ophæves.
- Bedre rammer for og organisering af myndighedsarbejdet.

Ret til anbringelse indtil de anbragte fylder 22 år

Ret til anbringelse

Med en rettighedsbaseret tilgang til anbringelse skabes et markant opgør med den usikkerhed, som mange anbragte oplever omkring 18-års fødselsdagen, hvor anbringelsen ofte ophører. For mange anbragte unge oplever en brat overgang, og at der ikke er trygge og stabile rammer for dem, men at de ofte er nødsaget til at flytte tilbage til den familie, som de i udgangspunktet blev fjernet fra.⁴

Med en rettighedsbaseret tilgang understøttes de unges egne muligheder for at vælge, hvor de gerne vil bo. De skal selv kunne træffe en beslutning herom, når de bliver myndige ved det 18. år, og beslutningen skal være på de unges præmisser og drømme for fremtiden – ikke på systemets behov for at sende dem videre i systemet. Med en ret til anbringelse

³ Policy Lab består af Bikubenfonden, Dansk Socialrådgiverforening, Socialpædagogerne, Foreningen af Dag- og Døgntilbud, De Anbragtes Vilkår samt Børns Vilkår.

⁴ Socialt Udviklingscenter og Bikubenfonden (2019): Ung mellem anbringelse og eget hjem, s. 37.

frem til de fylder 22 år, afspejler sociallovgivningen i øvrigt det flyttemønster, som vi ser blandt øvrige unge, hvor den gennemsnitlige alder for at flytte hjemmefra er omkring 21 år.⁵

Ret til længerevarende støtte

Ret til støtte

Med en ret til støtte frem til de anbragte fylder 25 år med mulighed for forlængelse, frem til de fylder 27 år, indføres en ret til, at den unge kan bede om hjælp og støtte, så længe det er relevant og hjælpsomt og understøtter den unge i eget liv. Det er en radikalt ny måde at anskue støtte på, som tager udgangspunkt i de unges behov. I dag er det kommunen, der skal vurdere, om den unge har gavn af efterværn ud fra en betragtning af, om efterværn vil have væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte. Hjælpen skal bidrage til en god overgang til voksenlivet og have fokus på omsorg og forberedelse til den unges næste boform. Alt for ofte giver den formulering anledning til tvivl både hos de unge og hos myndigheden. De unge oplever, at for at modtage støtte skal de helst ikke klare sig for godt, for så har de ikke et reelt behov – men omvendt må de ikke være så dårligt fungerende, at kommunen ikke forventer, at de inden for en overskuelig fremtid kan profitere af støtten. I dag skal efterværnet revurderes hver sjette måned, hvilket sætter de unge i en situation, hvor deres overvejelser om fremtiden bliver meget kortsigtede og bekymringsfulde.⁶ Nogle unge fortæller om at sno sig og snakke systemet efter munden ved at lyve sig dårligere, end de er, for at få den hjælp, som de selv oplever, er afgørende for at kunne trives og passe deres uddannelse, job og hjem.⁷

Men hvis vi for alvor skal nytænke støtten til anbragte unge, ligger der en udviklingsopgave i også at tænke valgmuligheder for støtte radikalt anderledes. Selvom der i dag er mulighed for at tilbyde anden støtte efter paragraf 76 stk. 3 nr. 4, sker det sjældent.⁸

De unges eget perspektiv og udvikling af en kommende tilbudsvifte vil her være særlig relevant. Det samme vil overvejelser om, hvordan man sikrer en høj kvalitet af den hjælp og støtte, der gives til de unge.

Flere kommuner arbejder med at udvikle nye former for støtte. Fx arbejder både Horsens og Nordfyns Kommune med at fokusere på at skabe adgang til varigt netværk omkring den unge. Gentofte, Guldborgsund, Randers og Middelfart har eksperimenteret med andre former for netværks- og klubtilbud. I Odsherred Kommune har de arbejdet med faglige metoder såsom CTI-indsats, der særligt forholder sig til unge med boligudfordringer og udfordringer med at bo selv.⁹

Ret til at vende tilbage til efterværn

Ret til at vende tilbage til støtte

Et ungdomsliv er typisk præget af behovet for at løsrive sig og for at kunne stå på egne ben og lære at klare sig selv. For anbragte unge kan behovet for at flytte hjemmefra også hænge sammen med 'systemtræthed' og glæden ved ikke at skulle møde op på kommunen. Samtidig kan det være svært at forudsige, hvordan ens hverdag ser ud, når man for første gang skal bo alene og klare sig. Unge fortæller om 'en brat overgang' med 'larmende stilhed', manglende færdigheder og mangel på livliner og netværk til at hjælpe med at bo selv. Derfor anbefaler Policy Lab, at retten til at vende tilbage og få hjælp og støtte også udvides, frem til de tidligere anbragte fylder 25 år med mulighed for forlængelse.

I dag er der også mulighed for at genetablere støtte, hvis kommunen tidligere har tildelt efterværn, jf. SEL § 76, stk. 4. Med en rettighed til at vende tilbage til støtte er det de unge

⁵ Danmarks Statistik, Nyt fra Danmarks Statistik, 17. december 202 nr. 477.

⁶ Socialt Udviklingscenter og Bikubenfonden (2019): Ung mellem anbringelse og eget hjem.

⁷ Socialt Udviklingscenter og Bikubenfonden (2019): Ung mellem anbringelse og eget hjem.

⁸ Danmarks Statistik: Ud af 1.639 unge, der fik efterværn i 2019, fik 191 unge anden hjælp og støtte.

⁹ Se evt. PwC (2021) for en uddybning.

selv, der skal vurdere, om de har behov for hjælp eller ej. Omfang, varighed og støttetilbud besluttet sammen med kommunen.

Den unge i centrum

Fælles for en rettighedsbaseret tilgang er, at det sætter de unge i centrum for indsatsen og giver de unge selv en mulighed for at udtrykke deres behov. Det skaber sikkerhed om deres livssituation og giver en grundlæggende tryghed i, at samfundet forfølger og understøtter deres mulighed for et liv i selvforsørgelse med adgang til fællesskab og bolig. Det understøtter samtidig en mere åben og tillidsfuld dialog mellem rådgiver /socialpædagogisk støtte og den anbragte unge, da den unge ikke skal være nervøs for, at vedkommendes fortælling på et senere tidspunkt kan komme den unge til ugunst, når kommunen træffer afgørelse om hjælp.¹⁰

Forskning tyder på effekt af varighed og kontinuitet

Samtidig ved vi fra den nyeste forskning fra VIVE (Iversen mfl. (2021)), at varighed og kontinuitet er afgørende faktorer for at skabe en bedre overgang til voksenlivet. Resultater fra VIVE bakkes op af en større evaluering af efterværn i syv kommuner, der har identificeret fem virkningsfulde mekanismer i efterværnsindsatsen, jf. PwC (2021).

Afskaffelse af modregning

Afskaffelse af krav om egenbetaling

At få et fritidsjob og tjene sine egne penge opfattes både af unge selv og af samfundet som helhed som positivt. Det giver oplevelsen af selvstændighed, og det er en øvebane for at tage ansvar og indgå i sociale sammenhænge. Som reglerne er i dag, er unge anbragte forpligtigede til at betale til deres egen anbringelse, hvis de har en indkomst. Det er en regel, der mindsker incitamentet for de unge til at få et fritidsjob, og de unge oplever, at systemet spænder ben for dem frem for at understøtte dem i at få arbejds erfaringer.

Bedre rammer og bedre organisering

Bedre rammer for og organisering af myndighedsarbejdet

En afgørende faktor i anbragte børns og unges liv er deres møde med systemet, herunder deres sagsbehandler og derigennem organiseringen af og rammerne for det socialfaglige arbejde.

'Børnene først' er et godt skridt

Med 'Børnene Først' er der taget et godt skridt i forhold til at styrke sagsbehandlingen på området, bl.a. med en ny type af handleplan med større fokus på mål, drømme og ambitioner samt tidligere inddragelse af unge i overgangen til voksenlivet, ligesom der er etableret et forpligtende partnerskab om bedre sagsbehandling og underretninger.¹¹ Partnerskabet skal blandt andet drøfte, hvordan kommunerne kan arbejde med styring af medarbejdernes sagsintensitet, og hvordan der tages højde for sagernes tyngde, medarbejdernes kompetencer og lokale forhold.

Mindre sagsbyrde, bedre kvalitet

En reduktion i antallet af sager pr sagsbehandler kan vise sig at være en god idé i forhold til at styrke kvaliteten af sagsbehandlingen. Studier fra beskæftigelsesområdet har vist, at en reduktion af sager på jobcentrene har haft en gavnlig effekt i forhold til at få nogle af de grupper, der på papiret er svære at løfte, ind i beskæftigelse og uddannelse (Hainmueller m.fl. (2009)). Hvis lignende effekter gælder på dette område, vil den reducerede sagsmængde forventes at slå igennem i form af et bedre forløb, hvor der er mere fokus på den unge.

Tværfaglig organisering

En del kommuner arbejder med en tværfaglig organisering af arbejdet med henblik på i højere grad at sætte den unges behov forrest i myndighedsarbejdet ved at tænke i løsninger og helheder på tværs af lovgivninger og forvaltninger. Flere undersøgelser viser gode erfaringer med en tværfaglig organisering. Det vil give den unge en bedre proces og mindske

¹⁰ Baseret på Socialt Udviklingscenter og Bikubenfonden (2019) og interview med ung anbragt.

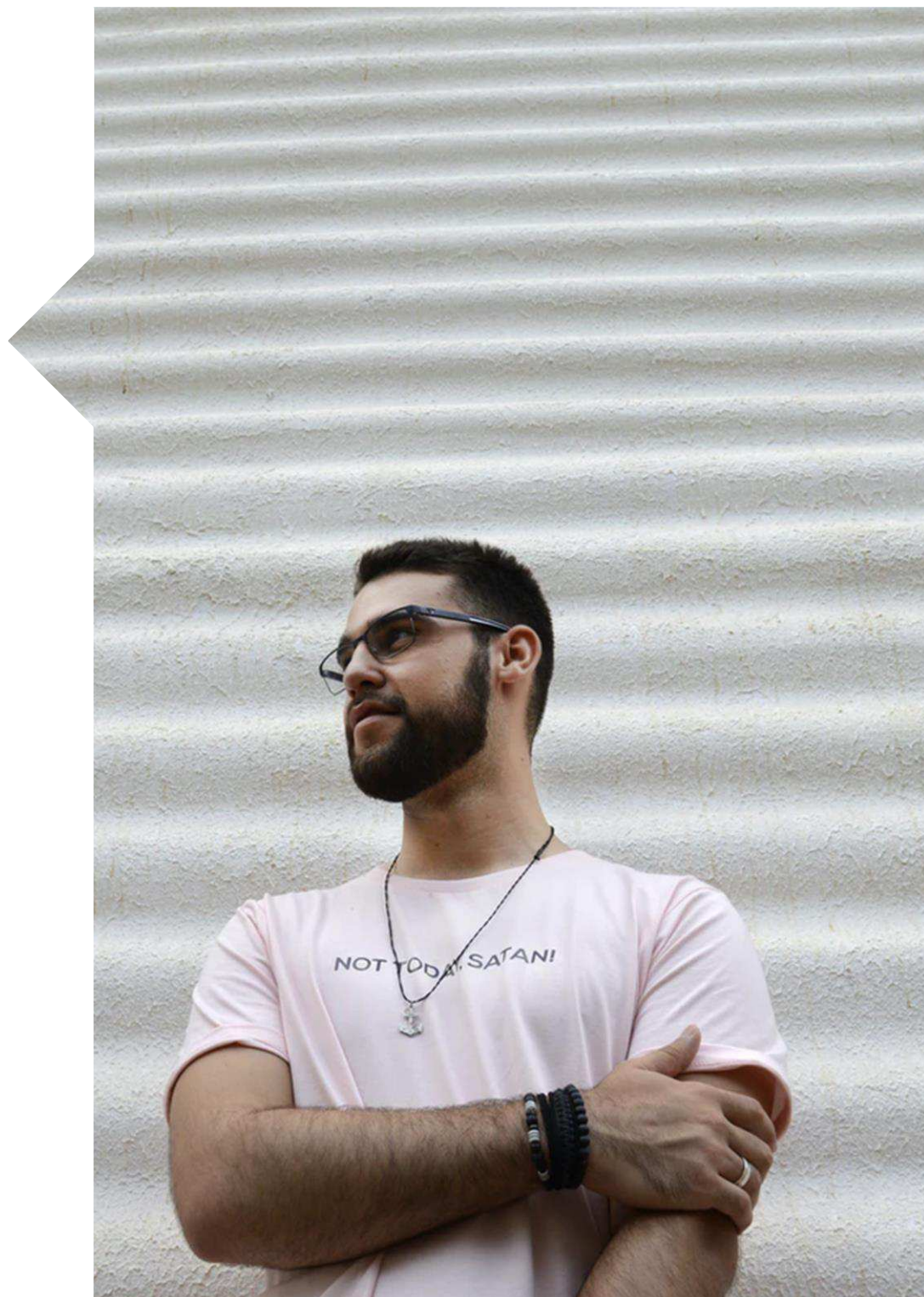
¹¹ Partnerskabet består af KL, Danske Professionshøjskoler, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD), De Anbragtes Vilkår, ForældreLANDSforeningen (FBU), Børne- og Kulturchefforeningen, Dansk Socialrådgiverforening og Social- og Ældreministeriet.

sandsynligheden for, at den unge bliver træt af systemet og derfor trækker sig fra efterværnet.¹² Denne omstilling vil mange steder betyde et opgør med nuværende praksis og procedurer og vil derfor kræve et stærkt fokus fra både ledelse og medarbejder.

Policy Labs overordnede bud på en radikal nytænkning af overgangen til voksenlivet består således af to elementer:

- Rettighedsbaseret hjælp og støtte til alle anbragte unge og afskaffelse af egenbetaling
- Understøttelse af myndighedsarbejde, ledelse og ungeinvolvering

¹² Mølholt, A., Stage, S., Pejtersen, J. H., & Thomsen, P. (2012). Efterværn for tidligere anbragte unge: En videns- og erfaringsopsamling. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
Rønningen, G. E., & van der Meij, R. (2010). Overgang fra barnevern til selvstændig tilværelse.

3. Analyser af effekter af Policy Labs anbefalinger

Formål med kapitlet

Forrige kapitel beskrev anbefalinger til en bedre overgang til voksenlivet, som er konkretiseret ud fra Policy Labs dogmer. Dette kapitel har til formål at illustrere, hvordan disse anbefalinger ændrer på optaget i efterværnssystemet, og hvordan omkostningerne til en bedre overgang til voksenlivet står mål med de forventede langsigtede gevinster for den offentlige sektors økonomi og for samfundet.

Omkostningen kan være en god investering

De fleste af anbefalingerne i kapitel 2 vil øge omkostningerne enten i form af flere tidligere anbragte unge i efterværnssystemet, eller at de unge får en dyrere efterværnsydelse. Disse omkostninger kan dog i højere grad ses som investeringer i den unge. Udover at det kan hjælpe den unge til et bedre liv, kan det også have positive effekter på det offentlige budget. Hvis yderligere investeringer i efterværnsperioden kan øge de tidligere anbragtes sandsynlighed for at beholde job eller egen bolig, vil det have en gavnlig effekt for den offentlige sektors økonomi.

Kapitlets indhold

I kapitlet beskrives først metoden for anbefalingerne. Dette inkluderer både optag og omkostninger for det nuværende efterværnssystem og den fremtidige overgang til voksenlivet. Dernæst vises beregningerne for omkostningerne og potentielle gevinster ved anbefalingerne. I afsnit 3.3 beskrives omkostningerne og gevinster ved anbefalingen om samarbejdsmodellen, mens det sidste afsnit omhandler anbefalingen om den ledelsesmæssige involvering.

3.1 Metode

3.1.1 Det nuværende efterværn

Målgruppen

Vores beregninger tager udgangspunkt i unge i årgang 2004, da de bliver 18 år i 2022. Beregningen er vist i Tabel 3.1. Målgruppen for potentielle 18-årige efterværnsdeltagere forventes i 2022 at være ca. 2.360.¹³ Disse personer er fundet ved at se på årgangens størrelse samt hvor stor en andel af en årgang, der er tidligere anbragte.¹⁴ Nogle af disse tidligere anbragte overføres dog til voksen- og handicapområdet, når de bliver 18 år. Disse personer er ikke relevante for efterværn og er derfor frasorteret, som vist i Figur 3.1.

¹³ Aftalen "Børnene først" lægger op til at flere fremover skal anbringes. Vores beregninger tager ikke højde for denne ekstra tilgang af anbringelser.

¹⁴ Ved ens årgange vil fordelingen af personer i efterværn pr. årgang og pr. år være ens. Fremover bruger vi derfor benævnelsen personer pr. år.

Tabel 3.1 Målgruppen

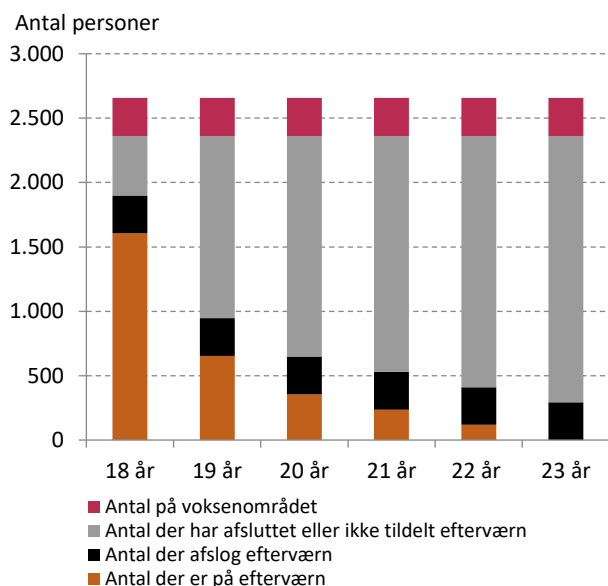
Antal personer i alt, der bliver 18 år i 2022	68.246
Antal ikke-anbragte (96 pct. af årgangen)	65.589
Antal anbragte (4 pct. af årgangen)	2.657
Målgruppen (Antal anbragte minus dem der kommer på voksenområdet)	2.362

Anm.: Velfærdspolitisk analyse fra Social og Indenrigsministeriet angiver i deres rapport, at 4 pct. af en given årgang er tidligere anbragt. Dette resultat bruges til at finde vores målgruppe.

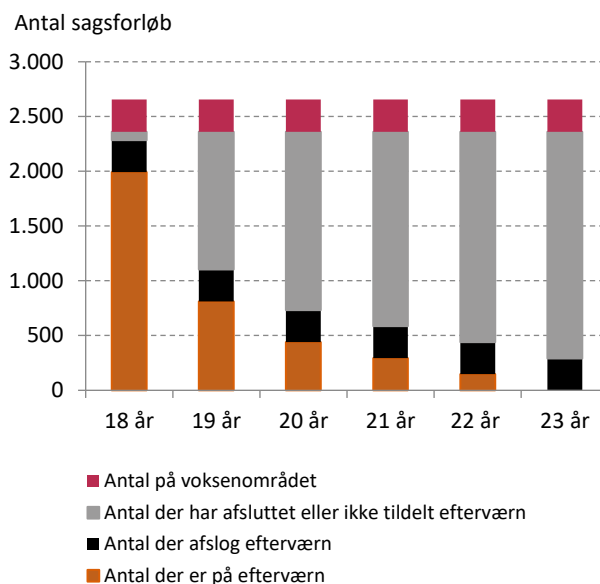
Kilde: Egne beregninger på baggrund af registeret FOLK2 fra Danmarks Statistik.

Figur 3.1 Fordeling af målgruppen

Figur 3.1.a Fordeling af målgruppen antal personer

Figur 3.1.b Fordeling af målgruppen antal sagsforløb

Anm.: Den samme person kan godt have flere sagsforløb, hvorfor der er forskel på de to opgørelsesmetoder.

Kilde: Egne beregninger baseret på tal fra Danmarks Statistik (FOLK2), Velfærdspolitisk analyse, Social- og indenrigsministeriet (2020) og *Efterværn og den gode overgang til voksenlivet*, Deloitte (2017).

Fordeling af efterværn

De 2.360 unge, der ifølge vores beregninger har været anbragt, men ikke overgår til voksenhandicap-området, fordeler sig på ca. 1.600, der accepterer efterværn, ca. 300, der takker nej, og ca. 450, der ikke får et tilbud, eller hvis efterværn afsluttes som 18-årige. Da nogle efterværnsmodtagere kan have flere sagsforløb, bruger vi antallet af efterværnsforløb i stedet for antallet af efterværnsmodtagere¹⁵. Dette giver fordelingen i Figur 3.2, som viser, at der er næsten 2.000 efterværnsforløb for de 18-årige. Efterværnsforløbene fordeles ud på forskellige efterværnsordninger på baggrund af tal fra Deloitte (2017), der viser hvor mange personer pr. år, der får fortsat anbringelse, kontaktperson, udslusning, andet efterværnsforløb, samt hvor mange der takker nej til efterværnet.

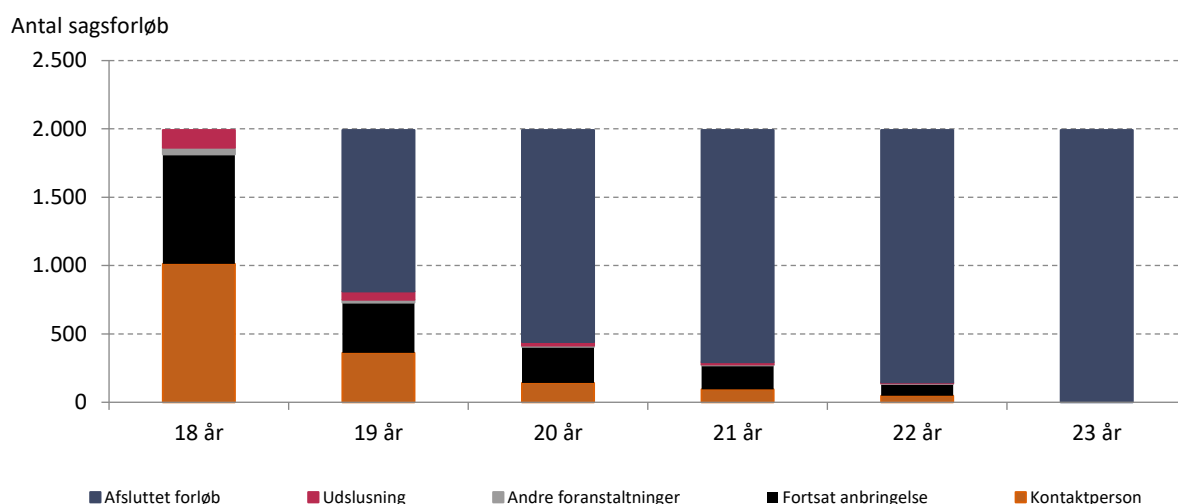
Frafaldet fra efterværn

Hvor lang tid, efterværnsmodtagerne bliver i deres efterværn, varierer meget. Tal fra Deloitte (2017) viser dog, at størstedelen (52-64 pct. afhængigt af efterværnstypen) af

¹⁵ En person kan godt have flere sagsforløb, hvilket er forklaringen på, at antallet af sagsforløb er højere end antallet af personer.

efterværnsmodtagerne stopper i efterværn i løbet af første år.¹⁶ Disse tal bruger vi til at konstruere det forventede antal personer, der stopper i efterværnet. Tallene viser, at det samlede antal efterværnsforløb for 19-årige er på ca. 800, mens det for 22-årige er nede på 150 efterværnsforløb. Den nuværende efterværnsperiode slutter, når den unge fylder 23 år, så alle 23-årige er dermed ude af efterværnssystemet.

Figur 3.2 Fordeling af målgruppen på type efterværnsforløb

Anm.: Den samme person kan godt have flere sagsforløb, hvorfor det totale antal sagsforløb er højere end det totale antal personer.

Kilde: Egne beregninger baseret på tal fra Danmarks Statistik (FOLK2), *Velfærdspolitik analyse*, Social- og indenrigsministeriet (2020) og *Efterværn og den gode overgang til voksenlivet*, Deloitte (2017).

3.1.2 Den fremtidige overgang

De fremtidige rettigheder

Vi har analyseret de offentlige udgifter forbundet med de tre rettigheder, 1) retten til at blive i anbringelse, til de fylder 22 år, 2) retten til at komme tilbage for unge, der har takket nej til efterværn og 3) forlængelse af efterværnsperioden til at vare, til de unge fylder 25 år med mulighed for forlængelse, til de unge fylder 27 år. Indføres disse rettigheder, vil det ændre markant på sammensætningen af efterværnsforløb.

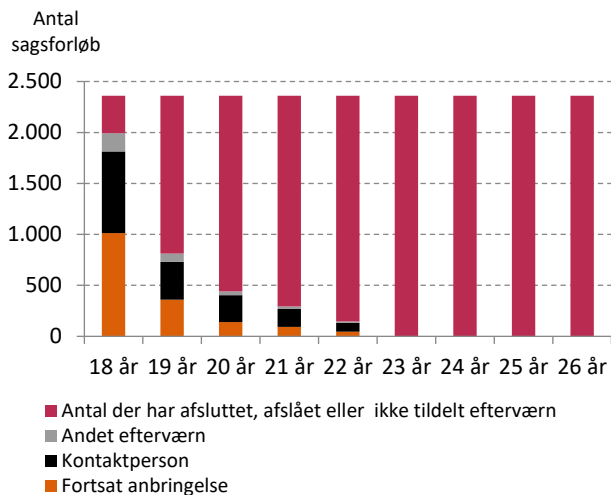
Flere i fortsat anbringelse

Den første rettighed om at blive i anbringelse til de fylder 22 år, vil give flere personer i fortsat anbringelse, og at de er anbragt i længere tid. Vores beregninger tager udgangspunkt i, at alle potentielle efterværnsmodtagere som 18-årige vil være i fortsat anbringelse. Herefter vil de unge flytte væk fra anbringelsen med samme rate, som ikke-anbragte unge flytter hjemmefra. Dette gør, at antallet af efterværnsforløb i fortsat anbringelse er højere end i det nuværende efterværn med ca. 2.000 18-årige og ca. 900 tilbage, når de unge fylder 22 år, som vist i Figur 3.3.

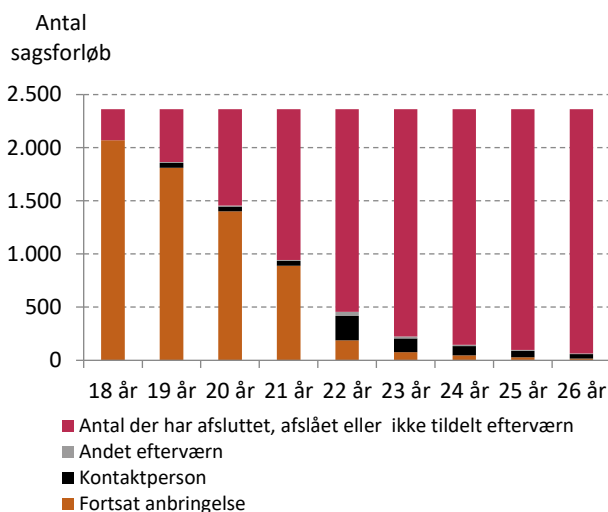
¹⁶ Der findes forskellige opgørelser af, hvor længe de unge er på efterværn. Socialpolitisk redegørelse 2020 finder fx, at efterværn i gennemsnit varer to år. Vores data fra Aarhus Kommune tyder på kortere efterværn i Aarhus Kommune.

Figur 3.3 Fordeling af målgruppen for efterværn før og efter anbefaling 1-3

Figur 3.3.a Gammel fordeling af efterværn

Figur 3.3.b Ny fordeling af overgangen ved anbefaling 1-3

Kilde: Egen fremstilling på baggrund af Danmarks Statistik - FOLK2 og FAM111N, samt Deloitte: Efterværn og den gode overgang til voksenlivet.

Flere kommer tilbage til efterværn

Den anden rettighed med mulighed for at komme tilbage til sit efterværn, efter man har takket nej, vil gøre, at flere kommer tilbage, efter de er blevet 18 år. Vores beregninger er baseret på interview med kommuner og survey til socialrådgivere. Vi har spurgt om, hvor mange af de unge, der på nuværende tidspunkt vender tilbage og får efterværn, samt hvor mange de forventer vil vende tilbage og få efterværn, efter denne anbefaling er implementeret. Her forventer vi, at ca. 39 pct. af dem, der afslår efterværn vil vende tilbage og modtage efterværn med det nye system. Dette svarer til godt 100 personer mere i efterværn, som fordeler sig ud på de forskellige efterværnstyper. Vi antager, at disse personer bliver i deres efterværn i resten af efterværnsperioden.

Længere efterværn

Den tredje rettighed forlænger efterværnsperioden, så den varer, til den unge fylder 25 år med mulighed for forlængelse, til den unge fylder 27 år. Det vil ikke give flere personer på efterværn, men gør, at de vil blive i længere tid. Vores beregninger tager her udgangspunkt i, at raten, hvorpå de unge forlader efterværnet, er den samme som nu, men at det blot sker over ni år (27-18) frem for fem år (23-18). Dette giver ca. 150 flere efterværnsforløb blandt de 24-årige, mens ca. 60 efterværnsforløb strækker sig hele vejen til de unge fylder 27 år.

Tidligere anbragte klarer sig dårligere end andre unge

3.1.3 Potentialeberegninger

De tidligere anbragte unge klarer sig markant dårligere end ikke tidligere anbragte unge på en lang række socioøkonomiske parametre, jf. Tabel 3.2. Tabellen viser, at tidligere anbragte unge i højere grad end andre unge har været kriminelle, i stofmisbrugsbehandling, hjemløse og i lavere grad er i beskæftigelse. Denne store forskel mellem livsforløbet for tidligere anbragte og andre unge viser samtidig, hvor meget der er at vinde, ikke kun menneskeligt men også samfundsøkonomisk, hvis det er muligt at forbedre de tidligere anbragtes livsforløb.

Tabel 3.2 Udfaldssandsynligheder for tidligere anbragte og ikke tidligere anbragte personer

	Tidligere anbragte	Ikke tidligere anbragte
I stofmisbrugsbehandling	7 pct.	1 pct.
Tidligere dømt	26 pct.	5 pct.
På førtidspension	11 pct.	1 pct.
På kontanthjælp	24 pct.	5 pct.
I beskæftigelse	40 pct.	62 pct.
Hjemløshed	2 pct.	0,2 pct.

Anm.: Tallene viser andelen af tidligere anbragte og ikke tidligere anbragte unge, der i alderen 25-29 har oplevet eller er i forskellige livsforløb.

Kilde: Social- og indenrigsministeriets velfærdspolitisk analyse, nr. 23.

Potentialet i forbedrede livsforløb

Potentialeberegningerne tager udgangspunkt i forskellen mellem de tidligere anbragte og andre unges livsforløb. Det forventes, at anbefalingerne til en ny og forbedret overgang til voksenlivet vil løfte de tidligere anbragte og dermed reducere forskellen mellem dem og de andre unge. Eksempelvis har 7 pct. af de tidligere anbragte unge været i stofmisbrugsbehandling, mens det kun er 1 pct. af ikke tidligere anbragte.

Omkostningerne til dårligt livsforløb er høje

Det er dyrt for samfundet, hver gang en person ender i et dårligt livsforløb. Fx koster hjemløshed det offentlige over 200.000 kr. om året pr. person, jf. Tabel 3.3. Mange af de situationer, vist i tabellen, er ting som kan forventes at påvirke den unge resten af livet og vil således være en årlig omkostning i mange år fremover. En forhøjet risiko for at blive arbejdsløs, antager vi, varer ved over 41 år, ca. svarende til resten af den unges tid på arbejdsmarkedet, mens nogle situationer, fx stofmisbrugsbehandling kun antages at løbe over et enkelt år.¹⁷ Tabellen viser, hvad fx kontanthjælp koster i løbet af et liv og så beregner potentialet ud fra forskelle i, hvor stor en andel af livet, man er på fx kontanthjælp. I tabellen er også vist hvilken myndighed, der på nuværende tidspunkt betaler for ydelse og behandling ved de forskellige livsforløb. Disse oplysninger stammer fra en række kilder, heriblandt den Samfundsøkonomiske Model (SØM).

¹⁷ De 41 år tager udgangspunkt i tiden fra efterværnets afslutning til folkepensionsalderen. Denne årrække kan diskuteres. På grund af diskonteringen gør det dog ikke den store forskel på resultaterne, om man antager 35 eller 41 år.

Tabel 3.3 Omkostninger ved forskellige livsforløb

Outcome	Myndighed	Årlig omkostning, kr.	Diskonteret omkostning over hele perioden, kr.	Antal år
Kontanthjælp	Kommune	132.000	3.940.000	41
Kontanthjælp	Stat	79.000	2.360.000	41
I stofmisbrugsbehandling	Region	27.000	30.000	1
I stofmisbrugsbehandling	Kommune	48.000	50.000	1
Hjemløshed	Stat	109.000	3.250.000	41
Hjemløshed	Region	15.000	440.000	41
Hjemløshed	Kommune	96.000	2.870.000	41
Tidligere dømt	stat	727.000	730.000	1
Ikke i beskæftigelse	Produktionstab	161.000	4.810.000	41

Anm.: Nogle af situationerne, antager vi, varer ved over 41 år, ca. svarende til resten af den unges tid på arbejdsmarkedet, mens nogle situationer, fx stofmisbrugsbehandling kun antages at løbe over et enkelt år.

Kilde: Egne beregninger baseret på www.jobindsats.dk, www.legaldesk.dk/artikler/mindsteloen, www.skat.dk, www.skm.dk, SØM 2020 inputpriser, VIVE: Hjemløshed i Danmark 2019 – national kortlægning, Kraka: Sådan stopper vi hjemløshed – de næste store skridt, VIVE: Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet, figur 3.4-3.9, VIVE: Brug af velfærdssystemet blandt borgere med misbrug, figur 6.1 og tabel 5.7.

Gevinsterne skal sammenholdes med omkostningerne

Gevinsterne for de unge og samfundet ved bedre livsforløb skal vejes op mod omkostningerne ved flere, længere og nogle gange dyrere efterværnsforløb. De ekstra omkostninger opstår, da flere tidligere anbragte kommer i efterværn, fx forventes omkring 1.850 19-årige at være på efterværn, hvis anbefalingerne indføres, hvilket er ca. 1.050 flere end på nuværende tidspunkt. Derudover forventes størstedelen af de 1.850 at være i fortsat anbringelse, hvorimod størstedelen af de nuværende 19-årige i efterværn har en fast kontaktperson. Da fortsat anbringelse er dyrere end en fast kontaktperson, vil dette få omkostningerne til at stige. Ligeledes vil de unge blive længere tid i deres efterværnsforløb, som øger omkostningerne. Samlet set vil dette give øgede omkostninger til den unges overgang til voksenlivet, som skal holdes op mod den gevinst, der er i et bedre livsforløb for den unge.

Boks 3.1 Eksempelberegning

Eksempelberegning (1/2)

- 7 pct. af de 2.362 personer i målgruppen, svarende til 168 personer, forventes at ende i stofmisbrug.
- Hvis anbefalingerne blot halverer forskellen mellem de tidligere anbragte unge og de ikke tidligere anbragte unges sandsynlighed for at ende i stofmisbrug, vil antallet af stofmisbrugere blandt de tidligere anbragte unge reduceres med 72 personer pr. år (svarende til 4=7-3 pct. af de tidligere anbragte).

Eksempelberegning (2/2)

- En gennemsnitlig stofmisbruger koster årligt regionen 27.000 kr. og kommunen 48.000.
- Lykkedes det at halvere forskellen mellem de to grupper, vil det derfor give en årlig gevinst på 2 mio. kr. ($72 \cdot 27.000 \text{kr.}$) for regionen og 3,5 mio. kr. ($72 \cdot 48.000 \text{kr.}$) for kommunen.

Mere kvalitativ end kvantitativ litteratur

3.1.4 Litteraturen om potentialet

Der findes dansk og udenlandsk litteratur, der belyser efterværnsområdet. Desværre er det relativt begrænset med kvantitative studier, der kvantificerer effekten af konkrete ændringer i efterværnssystemet. Det gør det svært at komme med specifikke effektmål for, hvordan en anbefaling vil påvirke de tidligere anbragte unges muligheder fremadrettet. Flere studier bidrager dog med kvalitative effekter, der indeholder beretninger fra de unge, som er værdifulde i en effektvurdering.

Efterværn hjælper på uddannelse og beskæftigelse

Længere efterværn kan have en positiv effekt på de unges evne til at gennemføre en ungdomsuddannelse og komme i beskæftigelse, jf. Paulsen m.fl. (2020). Den positive effekt ses specielt, hvis efterværnet består i længere anbringelse. Længere efterværn kan ligeledes bidrage til at reducere risikoen for at modtage økonomisk socialhjælp og nedbringe omkostningerne til sundhedsydelse.

Efterværn øger evnen til at være i egen bolig

Efterværnsperioden kan også hjælpe de unge med øget tryghed og selvtillid, som modner dem til at bo selv. En undersøgelse har vist, at det for nogen unge er positivt at bo i botilbud, hvor de unge bor sammen med andre unge, der ikke er tidligere anbragte, da det giver den unge hjælp og rollemodeller (Mølholt m.fl. (2012)). Andre studier finder, at nogle tidligere anbragte får afsluttet deres efterværn for hurtigt, og at disse personer er overrepræsenterede i hjemløsestatistikkerne (Benjaminsen m.fl. (2020)). De hjemløse har dog ofte komplekse problemer, der nødvendiggør et efterværn, som imødekommer deres støttebehov.

Forsøg viser, at bedre efterværn tjener sig hjem

Et forsøg i syv kommuner, hvor alle tidligere anbragte unge har fået tilbudt efterværn kombineret med, at kommunerne har fået midler til kompetenceudvikling, afprøvning af nye indsatser og udvikling af sagsbehandling, viser lovende resultater. Kommunerne har omorganiseret arbejdet med efterværn, så der er etableret en mere samlet enhed, som varetager efterværnssager og andre ungesager. Der er også iværksat tiltag med henblik på at styrke det tværgående samarbejde, herunder bl.a. oprettet enheder med kombinerede myndigheds- og udfører-funktioner. Forsøget blev evalueret af PwC (2021), hvor det blev vurderet, at de unge føler sig mere inddraget, der bliver fulgt bedre op på indsatsen, der er bedre

koordination, de unge udvikler sig bedre, og der er et positivt økonomisk nettoresultat ved omlægningen af efterværnet.

Den kommunale samarbejdsmodel

En kommunal samarbejdsmodel med tværfaglig organisering er også en anbefaling, der findes evalueringer på. Socialstyrelsen har således lavet en guide til implementeringen af samarbejdsmodellen, baseret på deres erfaringer i overgangen fra barnet til voksenlivet for psykisk sårbare unge (Socialstyrelsen (2015)). På trods af at samarbejdsmodellen kan have positiv påvirkning på den kommunale organisering og samarbejde, finder Karmsteen m.fl. (2016) dog, at denne model ikke har en nævneværdig effekt på de unges evne til at færdiggøre uddannelse eller komme i beskæftigelse.

3.2 Beregninger for anbefalingerne

I dette afsnit præsenterer vi resultatet af en vurdering af, hvad nye rettigheder til tidligere anbragte unge vil koste, hvis der tages højde for, at længere efterværn forbedrer de tidligere anbragtes chancer for at tage en uddannelse, blive beskæftigede, få netværk og bolig. Vi har gennemført to typer beregninger: budgetøkonomiske beregninger og samfundsøkonomiske beregninger. De budgetøkonomiske beregninger vedrører offentlige udgifter og indtægter som fx udgifter til kontanthjælp og skatteindtægter. De samfundsøkonomiske beregninger vedrører ressourceforbrug og værdiskabelse.

3.2.1 Beregninger til samlet pakke af anbefalinger

Samlet pakke giver radikal ændring

Hvis der implementeres en samlet pakke med alle tre anbefalinger, vil det skabe en stor ændring i de unges overgang til voksenlivet. I det tilfælde vil alle tidligere anbragte have retten til at blive i anbringelsen, til de fylder 22 år, men have muligheden for efterværn frem til de fylder 25 år med mulighed for forlængelse, frem til de fylder 27 år. Derudover vil unge, der tidligere har takket nej til efterværn, have muligheden for at vende tilbage til deres efterværn. Altså en radikal ændring af efterværnssystemet med udgangspunkt i de unges behov.

Optaget stiger

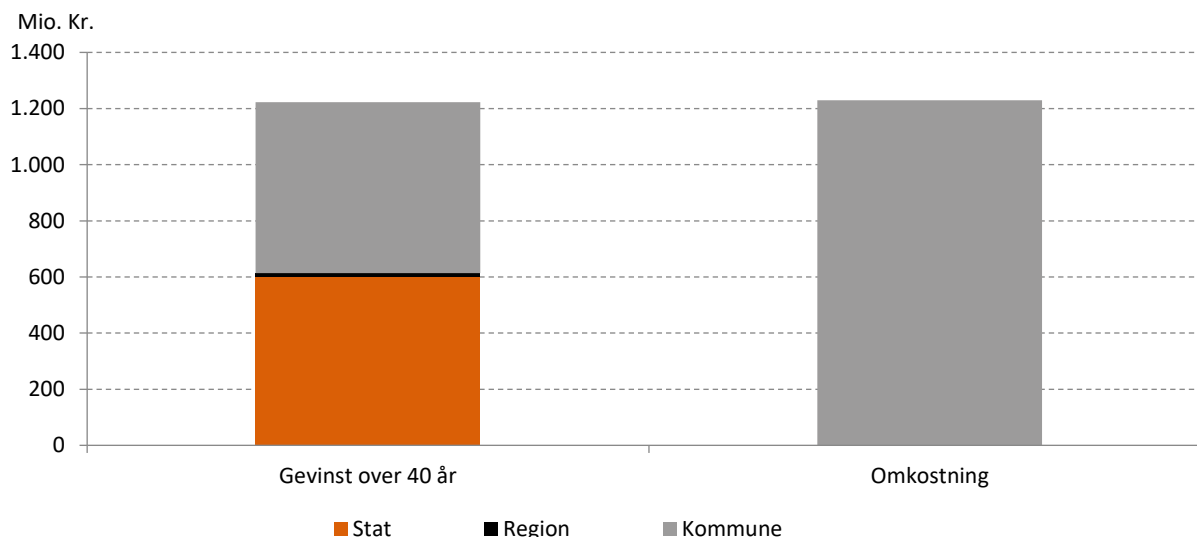
Indføres denne pakke, giver det et øget optag af tidligere anbragte unge på efterværn, jf. Figur 3.3. I alderen 18 til og med 21 er det primært et øget optag af unge i fortsat anbringelse som følge af anbefaling 1. Fra de unge er 19 år, sker der dog også en stigning af unge, der vælger efterværn efter i første omgang at have takket nej. Fra de unge er 22 år, vil der være et øget optag, der giver de unge mulighederne for et længere efterværnsforløb.

Budgetøkonomisk balance hvis anbragte klarer sig halvt så godt som andre

De samlede omkostninger for hele pakken er ca. 1,23 mia. kr. pr. år, jf. Figur 3.4. Størstedelen af disse ekstraomkostninger kommer, da flere personer er i fortsat anbringelse og er der i længere tid. Anbefalingerne har til formål at hjælpe de tidligere anbragte unge over en bred kam, og der kan dermed forventes positiv påvirkning på de fleste livsforløb. Hvis det antages, at anbefalingerne kan reducere forskellen i livsforløbet mellem de tidligere anbragte og de ikke tidligere anbragte unge med 46 pct., vil de budgetøkonomiske gevinster overstige omkostningerne.

Vi har vurderet, hvordan udgifter og indtægter fordeler sig mellem stat, regioner og kommuner, hvis det forudsættes, at gevinsterne netop balancerer med udgifterne. Resultatet tyder på, at kommunerne betaler størstedelen af udgifterne, men kun får ca. halvdelen af gevinsterne, som det ses i Figur 3.4. Den ulige fordeling af gevinster og udgifter skyldes, at kommunerne bærer udgifterne ved efterværn, men skal deles om skatteindtægter og sparede indkomstoverførsler med staten.¹⁸

¹⁸ Staten refunderer den del af kommunernes udgifter til efterværn, der overstiger en mindstegrænse. Mindstegrænsen er dog langt højere end de gennemsnitlige udgifter til efterværn, som vi har fået oplyst af kommunerne.

Figur 3.4 Gevinster og omkostninger for anbefaling 1-3, hvis tidligere anbragte klarer sig ca. halvt så godt som andre

Kilde: Egne beregninger baseret på www.jobindsats.dk, www.legaldesk.dk/artikler/mindsteloen, www.skat.dk, www.skm.dk, SØM 2020 inputpriser, VIVE: Hjemløshed i Danmark 2019 – national kortlægning, Kraka: Sådan stopper vi hjemløshed – de næste store skridt, VIVE: Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet, figur 3.4-3.9, VIVE: Brug af velfærdssystemet blandt borgere med misbrug, figur 6.1 og tabel 5.7.

**Medregnes
produktionstab er
gevinsten større**

3.2.2 Produktionstab

Budgetberegningerne for anbefalingerne tager udgangspunkt i påvirkningen på de offentlige budgetter, men tager ikke højde for det produktionstab, der sker, når tidligere anbragte er uden beskæftigelse. Denne omkostning udregnes normalt som lønnen, jf. fx Socialstyrelsen og KORA (2015). Det er selvfølgelig ikke muligt at vide med sikkerhed, hvad tidligere anbragte ville have tjent i løn, hvis de havde været i job. Vores beregninger tager udgangspunkt i en løn på ca. 19.400 kr. pr. måned, hvilket svarer til minimumsløn for ufaglærte inden for handelssektoren.¹⁹

**Overførsler tæller
ikke med i
produktionstab**

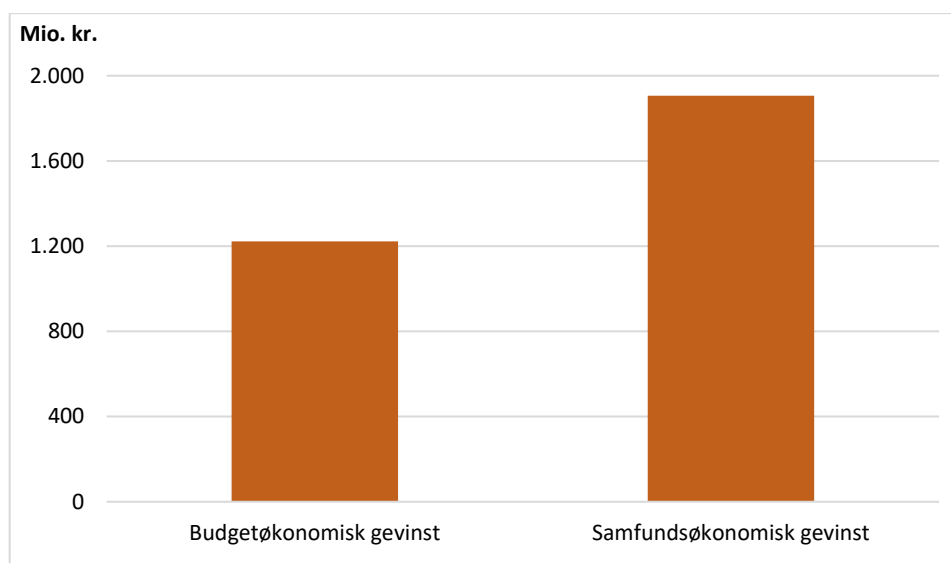
Produktionstab kan således kategoriseres som nogle samfundsøkonomiske omkostninger ved anbefalingerne, som ikke er indregnet i de budgetøkonomiske beregninger. De fleste af de budgetøkonomiske tal tæller også med i de samfundsøkonomiske omkostninger. Dette gælder dog ikke for overførselsindkomster, fx kontanthjælp, da det fungerer som en overførsel fra de offentliges kasser til privatpersonerne og således har en samfundsøkonomisk gevinst på 0.

**Den samfunds-
økonomiske gevinst
er større**

Hvis vi tilføjer produktionstab til vores beregninger, men frasorterer overførselsindkomster, bliver gevinsterne alt andet lige meget større, jf. Figur 3.5. Næsten næsten 60 pct. højere end de budgetøkonomiske gevinster. Den forventede værdi af at indføre disse anbefalinger er derfor langt større end blot de gevinster, der påvirker de offentlige kasser.

¹⁹ <https://www.legaldesk.dk/artikler/mindsteloen>

Figur 3.5 Sammenligning af budgetøkonomiske og samfundsøkonomiske gevinster, hvis tidligere anbragte klarer sig ca. halvt så godt som andre

Anm. Figuren viser den budgetøkonomiske og samfundsøkonomiske gevinst, hvis implementering af tiltagene, bidrager til at reducere forskellen mellem de tidligere anbragte og andre unges livsforløb med 46 pct.

Kilde: Egne beregninger baseret på www.jobindsats.dk, www.legaldesk.dk/artikler/mindsteloen, www.skat.dk, www.skm.dk, SØM 2020 inputpriser, VIVE: Hjemløshed i Danmark 2019 – national kortlægning, Kraka: Sådan stopper vi hjemløshed – de næste store skridt, VIVE: Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet, figur 3.4-3.9, VIVE: Brug af velfærdssystemet blandt borgere med misbrug, figur 6.1 og tabel 5.7.

Den samfundsøkonomiske gevinst er et underkantsskøn

Den samfundsøkonomiske gevinst vist i Figur 3.5 indeholder ikke alle de samfundsøkonomiske gevinster og må derfor betragtes som et underkantsskøn. Eksempelvis tager vores beregninger hverken sundhedseffekter, effekter på social arv og den unges egen velfærd med i beregningerne af den samfundsøkonomiske gevinst. I stedet fokuseres på samfundsøkonomiske omkostninger ved udgifter til hjemløshed, stofmisbrug, lovovertrædelser og produktionstab ved ikke at være i beskæftigelse. De samlede samfundsøkonomiske gevinster ved anbefalingerne vil formentlig være større end i beregningerne her.

Effektstørrelse er afgørende for tilbagebetalingstid

3.2.3 Tilbagebetalingstid for anbefalingerne

Størrelsen af den samlede effekt er afgørende for tilbagebetalingstiden af de budget- og samfundsøkonomiske omkostninger ved anbefalingerne. Når den samlede effekt er 46 pct., dvs. forskellen mellem tidligere anbragte og andre unge i forhold til beskæftigelse mv., overstiger de budgetøkonomiske gevinster de budgetøkonomiske omkostninger over et livsforløb på 40 år jf. figur 3.4.²⁰ Antages effekten i stedet at være 60 pct., vil det blot tage 27 år, før de budgetøkonomiske gevinster overstiger omkostningerne.

Kortere tilbagebetalingstider for samfundsøkonomi

Ser man i stedet på de samfundsøkonomiske omkostninger, vil en effekt på 40 pct. betyde en tilbagebetalingstid på kun 26 år. De kortere tilbagebetalingstider for de samfundsøkonomiske omkostninger skyldes de større samfundsøkonomiske gevinster sammenlignet med de budgetøkonomiske jf. figur 3.5. Tilbagebetalingsperioden for både budget- og samfundsøkonomi afhænger derfor meget af effektstørrelsen som vist i tabel 3.4.

²⁰ Vi ser på forskelle mellem tidligere anbragte og andre unge i forhold til beskæftigelse, stofmisbrug, hjemløshed, kriminalitet og modtagelse af indkomstoverførsler.

Tabel 3.4 Tilbagebetalingsår fordelt på budgetøkonomi og samfundsøkonomi

Effekt	Antal tilbagebetalingsår	
	Budgetøkonomi	Samfundsøkonomi
0,40	52	26
0,60	27	14
0,80	17	9

Kilde: Egne beregninger baseret på www.jobindsats.dk, www.legaldesk.dk/artikler/mindsteloen, www.skat.dk, www.skm.dk, SØM 2020 inputpriser, VIVE: Hjemløshed i Danmark 2019 – national kortlægning, Kraka: Sådan stopper vi hjemløshed – de næste store skridt, VIVE: Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet, figur 3.4-3.9, VIVE: Brug af velfærdssystemet blandt borgere med misbrug, figur 6.1 og tabel 5.7.

3.3 En bedre samarbejdsmodel

Beregninger af bedre organisering ud fra 'samarbejdsmodellen'

Som en del af anbefalingerne til en bedre overgang til voksenlivet foreslår arbejdsgruppen Policy Lab, at der afsættes ressourcer til at styrke rammer og organiseringen af myndighedsarbejdet, så de unge føler sig hørt og inddraget i deres sag. For at lave beregninger til hvad det vil koste, er der taget udgangspunkt i en model kaldet Samarbejdsmodellen. Det skal dog ses som et middel til at forstå hvilke udgifter, der knytter sig til at ændre organisering og rammer på området, men den enkelte kommune vil selv skulle finde den model, der skal implementeres lokalt.

Tværfaglig organisering

Samarbejdsmodellen går ud på at gøre den kommunale organisering mere tværfaglig og styrke samarbejdet på tværs af forvaltningerne. Dette vil styrke og samle kompetencerne omkring den unge, så der tænkes mere helhed ind i overgangen til voksenlivet. Det vil give en bedre proces og sørge for, at den unge føler sig hørt og deraf tager medejerskab i at få overgangen til at lykkes.

Bedre vilkår for de unge

Modellen er udviklet med henblik på at skabe bedre vilkår for psykisk sårbare unge med målet om, at de fastholdes i uddannelse eller beskæftigelse. Modellen kan dog sagtens overføres til andre dele af den offentlige forvaltning, der har med sårbare unge at gøre. Samarbejdsmodellen indeholder seks bærende punkter ifølge Socialstyrelsen (2015):

- Den unge får tilknyttet en fast guide
- Der er et tværfagligt team omkring den unge
- Faste tværfaglige møder
- Forpligtende aftaler om mål og handlinger
- Dokumentation af resultaterne
- Tværgående ledergruppe

Omkostningerne ligger i implementeringen

Samarbejdsmodellen indeholder ikke en egentlig ekstraomkostning på sigt, men derimod nogle startomkostninger i implementeringsfasen. Evalueringer af samarbejdsmodellen peger på, at samarbejdet på sigt vil give et mere effektivt forløb, så flere kommer i uddannelse og beskæftigelse.

Implementeringen er ressourcekrævende

Implementeringen af Samarbejdsmodellen tager ifølge Socialstyrelsen 16 måneder. I løbet af denne implementeringsperiode vil der være færre ressourcer til rådighed til sagsbehandling i kommunerne, da mange ansatte og ledere skal have kompetenceudvikling, introduktionsmøder, kurser i forandringsteori, mv. Ud fra beskrivelsen i Socialstyrelsen (2015) og egne beregninger vil det øgede ressourceforbrug svare til ca. 2 pct. for de ansatte og ca. 1 pct. for lederne i løbet af den 16 måneders periode. Det øgede ressourceforbrug vil formentlig slå ud i øgede sagsbehandlingstimer og/eller ekstra arbejde for de kommunalt

ansatte. Udover det øgede ressourceforbrug vurderer socialstyrelsen også, at hver kommune skal have ansat en ekstern projektleder i et halvt år, der skal hjælpe med implementeringen af samarbejdsmodellen.

Gevinst efter implementeringen

Efter implementeringen vil der kun være få løbende ekstratimer forbundet med Samarbejdsmodellen, mens der samtidig også vil være timebesparelser, så det vurderes ikke at medføre et øget ressourceforbrug eller øgede omkostninger. Flere kommuner har allerede implementeret modellen og har dermed afholdt implementeringsomkostningerne. Dermed er denne anbefaling ikke relevant for alle kommunerne.

3.4 Ledelsesmæssig involvering

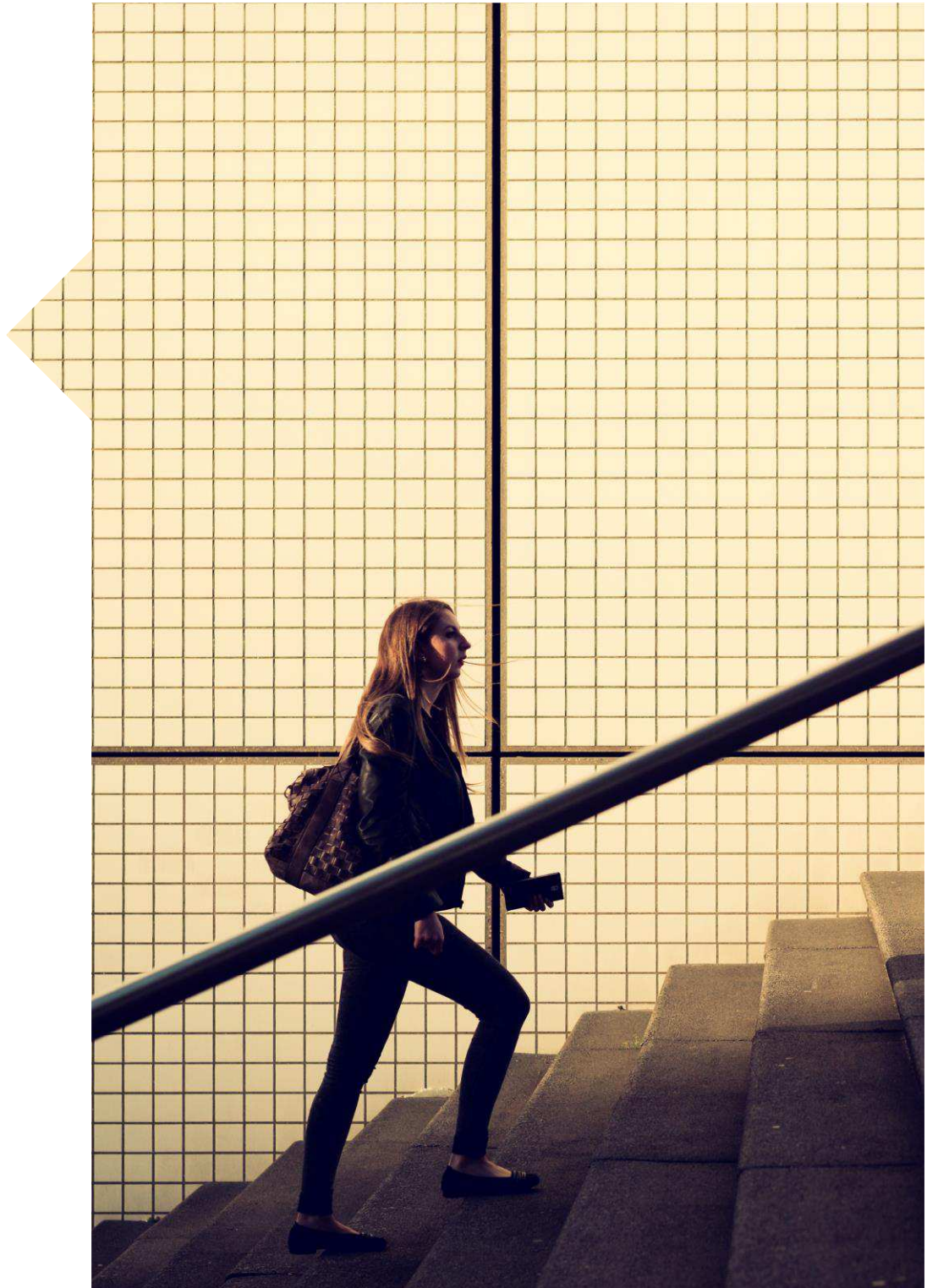
Frikommuneforsøg har vist gode resultater

For at få involveringen af de unge til at lykkes er det vigtigt, at ledelsen går forrest og viser medarbejderne i kommunerne, hvordan det kan gøres. Frikommunenetværket 'Børn som vores vigtigste ressource' fokuserer på at skabe nye muligheder for trivsel, læring og udvikling og udfordre lovgivningsmæssige barrierer for, at unge får en uddannelse. Frikommuneforsøgene viser gode resultater i forhold til at gøre det sociale arbejde mere fleksibelt, involverende og med udgangspunkt i den enkelte families behov, jf. Hestbæk mfl. (2021). Det er dog usikkert, om en udstrækning af frikommuneforsøgene til alle kommuner vil opnå tilsvarende gode resultater. Hestbæk mfl. (2021) anbefaler, at det bliver mere attraktivt for kommunerne at udvikle det sociale arbejde, og at der arbejdes systematisk med progressionsmål for børnene. Vi vurderer, at disse anbefalinger også er relevante for arbejdet med de tidligere anbragte unge. Vi vurderer også, at en central del af at implementere Hestbæk mfls. (2021) anbefalinger er, at ledelsen signalerer til hele organisationen, at der skal fokuseres på progression for de unge.

Fordelene opvejer omkostningerne

Hestbæk mfl. (2021) har følgende vurdering, for så vidt angår arbejdet med de udsatte børn: "Der er ikke ubetydelige økonomiske og administrative investeringer involveret med omlægningen til de arbejdsgange, som træder i stedet for paragraffritagelserne, hvilket man bør være opmærksom på – også selvom indtrykket samlet set er, at fordelene opvejer omkostningerne." Vi vurderer, at dette også gør sig gældende for en omlægning af arbejdsgangene i forhold til de tidligere anbragte unge.

4. Vejen frem

Kapitlets indhold

I dette kapitel analyserer vi, hvad der skal til for, at Policy Labs anbefalinger bliver implementeret og lykkes med at give en bedre overgang fra anbringelse til voksenliv. Kapitlet bygger videre på Policy Labs anbefalinger, der blev beskrevet i kapitel 2. Centralt i anbefalingerne er en række rettigheder til at få støtte i en længere periode, efter de anbragte fylder 18 år og en omlægning af den kommunale administration i forhold til de tidligere anbragte. I kapitel 3 vurderede vi fordele og omkostninger ved at implementere anbefalingerne. Vores vurdering var, at når anbefalingerne er fuldt indfaset, vil de nye rettigheder medføre omkostninger på ca. 1 mia. kr. om året for det offentlige. De øvrige anbefalinger, vurderer vi, giver ikke anledning til væsentlige meromkostninger på sigt – ud over det, regeringen i forvejen lægger op til i aftalen 'Børnene først'. Set som en investering i de unge, behøver den samlede pakke af anbefalinger dog ikke have stor effekt på de unges selvforståelsesgrad, før investeringen tjener sig hjem.

Sociale investeringer

En afgørende forudsætning for at kunne forbedre overgangen fra anbringelse til voksenliv er, at kommunerne, staten og de unge selv i højere grad opfatter indsatsene for de unge som en investering i de unges fremtid. Det indebærer, at indsatsene har et langsigtet perspektiv, at der tages hensyn til balancen mellem samfundsmæssige gevinster og omkostninger, og at der løbende arbejdes fra alles sider med at optimere indsatsene.

Børnene først – økonomi fokuserer på udgifter

Et eksempel på at der i øjeblikket ikke altid er et sådant investeringsperspektiv, kan findes i aftalen 'Børnene først'. Aftalen specificerer, at overgangen fra anbringelse til voksenliv skal forbedres, uden at det medfører øgede offentlige udgifter. I et samfundsøkonomisk perspektiv er det ikke afgørende at holde udgifterne nede, men at gennemføre de investeringer, der kan betale sig.

Social hjælp kan være hensigtsmæssigt, selvom det offentlige ikke tjener penge

At indsatsen i højere grad får et investeringsperspektiv betyder ikke, at alle indsatser skal vægtes ud fra en ren økonomisk målestok. Det kan være fuldstændig hensigtsmæssigt og rationelt at give hjælp og støtte til mennesker, som ikke har et potentiale for at blive selvforstående, fordi samfundet har et ønske om at give alle et godt og værdigt liv.

Behov for bedre incitament

For at komme i mål med at få implementeret en investeringstankegang i forhold til tidligere anbragte unge er der således behov for at få udviklet mekanismer, der sikrer, at de, der afholder investeringerne i de unge, også i højere grad høster de fremtidige gevinster. Der er behov for et analysearbejde for at forbedre grundlaget for at designe bedre refusionsordninger eller incitamentsordninger, så kommunerne kan få de rigtige incitament til at investere i de tidligere anbragte unge.

Tre udfordringer ...

Vi ser umiddelbart tre udfordringer for, at en investeringstankegang kan blive mere styrende for indsatserne. Policy Labs anbefalinger giver til en vis grad en løsning på de tre udfordringer.

Den første udfordring er, at kommunerne, der udfører indsatserne og betaler størstedelen af udgifterne, ikke selv får hele gevinsten ved en vellykket indsats, og de betaler heller ikke

... gevinster og omkostninger deles mellem kommune og stat

selv hele prisen for en mislykket indsats.²¹ Det er kommunerne, der gennemfører investeringer i de unge, som kommer staten til gode i form af fx sparede indkomstoverførsler og øgede skattebetalinger. Som vi så i kapitel 3, vil der være en række indsatser, der samlet set betaler sig for samfundet, men som ikke kan betale sig for kommunerne.

... derfor er der behov for at revurdere refusionsordningerne

Den mest praktiske løsning på ovennævnte problem er, at staten i højere grad giver en direkte medfinansiering af de kommunale indsatser, så kommunerne oplever, at meromkostningen ved indsatser over for de tidligere anbragte unge bliver lavere. Det er praktisk muligt, fordi det i øjeblikket registreres hvem, der modtager efterværn, og det er specificeret i lovgivningen, hvilke typer støtte kommunerne kan give som led i efterværn. Der er behov for et analysearbejde, der kan fastlægge præcist, hvor meget staten skal medfinansiere. Staten skal ikke betale det hele, fordi kommunerne også skal have et økonomisk medansvar for indsatserne til de unge. For at fastlægge en bedre medfinansieringsgrad er der behov for bedre viden om effekterne af indsatserne.

I nogle tilfælde er det forskellige afdelinger i den enkelte kommune, der afholder udgifter og høster gevinster.

Den anden udfordring er, at det i nogle tilfælde er forskellige afdelinger i den enkelte kommune, der afholder udgifter og høster gevinster. For eksempel kan det være socialforvaltningen, der afholder udgifter til overgangen mellem anbringelse og voksenliv, mens det er arbejdsmarkeds- og uddannelsesforvaltningen, der efterfølgende høster gevinsterne. Mens investeringer i efterværn er en forudsætning for, at fx arbejdsmarkeds- og uddannelsesforvaltningen kan opnå gode resultater, kan sådanne investeringer blive bremsede af, at fx socialforvaltningen mangler penge til investeringerne og ikke får en økonomisk fordel af gennemføre dem.

Tværfaglig organisation afhjælper incitamentsproblemet

Opdelingen af investeringer og afkast i forskellige kommunale afdelinger kan blive afhjulpet ved at anvende en tværfaglig organisation for alle de kommunale enheder, der beskæftiger sig med de anbragte og tidligere anbragte unge. En sådan tværfaglig organisation med fælles økonomi vil både afholde investeringer og høste en større del af afkastet.

Business cases er en begyndelse

I KL foregår der i øjeblikket et arbejde med at udvikle sociale investeringer. I arbejdet tages der udgangspunkt i en række business-cases, som kommuner har lavet for forskellige sociale tiltag. Et første skridt i at implementere en investeringstankegang kunne være udbredelsen af en praksis med at udarbejde business cases for efterværnstiltag for hver enkelt tidligere anbragt. Det vil synliggøre omkostninger og fordele ved tiltagene og hjælpe kommunerne og andre med at blive mere bevidste om, hvilken viden der er behov for, og hvor de største problemer er i forhold til delingen af omkostninger og fordele med staten og andre kommuner. Med 'Børnene Først' nedsættes også en tværministeriel task force, der skal se nærmere på muligheder og barrierer forbundet med at foretage sociale investeringer i udsatte børn og unge.

Der er for lidt viden

Den tredje udfordring er, at der er for lidt viden om effekterne af indsatserne i overgangen fra anbringelse til voksenliv. Iversen mfl. (2021) giver en opdateret oversigt over forskningen i efterværn og overgang til voksenliv, og de finder kun ganske få kvantitative effektstudier af tiltag på området.

²¹ Vi skelner mellem to tilfælde: et tilfælde, hvor den unge bliver boende i den kommune, der oprindeligt anbragte vedkommende, og et tilfælde, hvor den unge flytter til en anden kommune. I tilfælde, hvor den unge bliver boende i den samme kommune som den, der oprindeligt anbragte den unge, består problemet i, at kommunen afholder de fleste udgifter, men kun realiserer en begrænset del af fordelene i form af sparede indkomstoverførsler. Refusionen for særligt dyre enkeltsager dækker kun beløb over en mindstegrænse. Beløbet under mindstegrænsen skal kommunen selv betale. Gevinsten for den samlede offentlige sektor ved, at unge bliver selvforsørgende, omfatter både sparede indkomstoverførsler og øgede skatteindtægter. De sparede indkomstoverførsler deles mellem stat og kommune pga. refusionsordningerne for indkomstoverførsler. Skatteindtægterne deles mellem stat og kommune. I tilfælde, hvor den unge bor i en anden kommune end den kommune, der oprindeligt anbragte den unge, har opholdskommunen ret til refusion for udgifter til efterværn, og opholdskommunen beslutter også, om der skal gives efterværn. I sidstnævnte tilfælde har opholdskommunen således gode incitamentter til at tilbyde efterværn og investere i den unge. Til gengæld kan der være en omkostning for den unge ved at flytte kommune og derved måske få større afstand til sit netværk.

**God mulighed for
effektanalyser, men
data mangler**

Der er i Danmark gode forudsætninger for at gennemføre effektanalyser af tiltag i overgangen fra anbringelse til voksenliv, fordi der er et rigt datagrundlag i Danmarks Statistiks registre. Det, der mangler, er bedre data om, hvilke tiltag der gennemføres over for de unge. I Danmarks Statistik er der kun data om, hvilken overordnet type efterværn de unge får og varigheden heraf. Der er behov for data om brobygning til civilsamfund og erhvervsliv. Der er behov for data om kontinuiteten i sagsbehandler-relationen. Der er brug for data om brug af psykologhjælp og andre former for støtte. Med 'Børnene Først' er der taget initiativ til at etablere nye strategiske samarbejder om forskningen på socialområdet, der kan fremme mere langsigtede satsninger i de kommende år og dermed understøtte en investeringsorienteret socialpolitik på børne- og ungeområdet.

Vi har med denne rapport analyseret nye løsninger på udfordringerne med tidligere anbragtes overgang til voksenlivet. Vi vurderer, at det kræver en investering på godt en mia. kr. om året, hvis de nye løsninger skal implementeres. Vi vurderer dog også, at de nye løsninger vil have en positiv effekt på de unges job, uddannelse og generelle velfærd. Den samlede samfundsøkonomiske effekt er usikker. Men hvis en ud af ti tidligere anbragte flytter sig fra ledighed til beskæftigelse som følge af de nye løsninger, giver de samfundsøkonomisk overskud.

5. Litteraturliste

Andersen, B. m.fl. (2020). *Policy lab. En god overgang fra anbringelse til voksenliv.*

Andersen, Signe Hald (2019): The effect of aftercare on human capital acquisition among foster care alumni. *Children and Youth Services Review*, 103: 28-41

Ankestyrelsen (2016). *Anbringelsesstatistik. Årsstatistik 2015.* Ankestyrelsens statistikker.

Ankestyrelsen (2019). *Kommunefordelte resultater – Børnesagsbarometeret Pilotundersøgelse.* Bilag 2.

Ankestyrelsen (2019). *Børnesagsbarometeret. Pilotundersøgelse.*

Barfred, I. (2018). *Udsatte unge – målgruppevurderingen vedrørende efterværn i overgangen til voksenlivet.*

Benjaminsen, L. m.fl. (2018). *Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet – Samfundsøkonomiske aspekter.* VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Benjaminsen, L. og Nandrup, A.B. (2020). *Housing First i Odense – En undersøgelse af indsatsens resultater og økonomiske aspekter.* VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Bikubenfonden (2020). *Policy Lab 1. Loven i overgangen.* Faktanotat.

Bikubenfonden (2020). *Policy Lab 2. Bolig med netværk.* Faktanotat.

Bikubenfonden (2020). *Policy Lab 3. Ung i centrum.* Faktanotat.

Bikubenfonden (2020). *Policy Lab 4. Løsninger med civilsamfundet.* Faktanotat.

Bonke, J. og Christensen, A.E.W. (2018). *Hvordan bruger danskerne tiden?* Rockwool Fondens Forskningsenhed, Gyldendal.

Christoffersen, M.N. m.fl. (2005). *Nye regler for udsatte børn og unge – Ændringerne i Serviceloven 2001.* Delrapport. Socialforskningsinstituttet.

Dahl, G. B., Kostøl, A. R. og Mogstad, M. (2014). *Family welfare cultures.*

Danmarks statistik (2021). *FAM111N*

Danmarks statistik (2021). *FOLK2*

Danmarks statistik (2018). *Statistikdokumentation for Anbringelser af børn og unge 2018.*

Deloitte (2017). *Efterværn og den gode overgang til voksenlivet. Undersøgelse af efterværnsområdet i Danmark*. Deloitte Consulting.

Evensen, C. og Ryymin, A. (2020). *Fra ung til voksen – bedre samarbeid skaper gode overganger (tidligere kalt prosjekt Ettervern). 4: Sluttrapport, Versjon 2*. Områdesatsingene i Oslo.

Hainmueller, J., B. Hofmann, G. Krug & K. Wolf (2009). "Do more placement officers lead to lower unemployment", IAB Discussion Paper, 13.

Hestbæk, A-D., Strandby, M.W. og Jensen, H.L.S. (2021). *Fra dokumentation til dialog i børnesager – slutevaluering af frikommuneforsøg på børneområdet i Gladsaxe, Guldborgsund og Ikast-Brande Kommuner*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Hjelmar, U. og Ejersbo, N. (2018). Notat. *Frikommuneforsøg 2016-2020 – En status på forsøg, evaluering og implementeringsforhold – Februar 2018*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Holm-Petersen, C. m.fl. (2021). *Én plan for en sammenhængende indsats sammen med borgeren – Slutevaluering af et frikommuneforsøg (2016-2020)*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Iversen, K. m.fl. (2021). *Efterværn og overgange til voksenlivet*. Litteraturgennemgang. VIVE – Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd.

Jacobsen, M., Klausen, E.K. og Kolodziejczyk, C. (2014). *Omkostninger ved blodprop i hjernen og blødninger blandt patienter med atrieflimren i Danmark – En registerbaseret "cost of illness"- analyse*. KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning.

Jensen, K. Finansminister (2019). *Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 332 (Alm. del) af 28. januar 2019 stillet efter ønske fra Benny Engelbrecht (S)*. Finansministeriet – Folketingets Finansudvalg, Christiansborg.

Karmsteen, K., De Montgomery, C.J. og Pejtersen, J.H. (2016). *Anbragte unges overgang til voksenlivet II. Kvantitativ evaluering af to efterværnsinitiativer under efterværnspakken*. SFI – Det National Forskningscenter for Velfærd.

KL (2018): *Sammenhængende ungeindsats – kommunale eksempler*.

Kloppenborg, H.S. (2018). *Udgifter, brugere og enhedsudgifter på det specialiserede børn og unge-område – En analyse af kommunerne i Region Sjælland, 2014-2017*.

Kloppenborg, H.S., Ibsen, J.T. og Kollin, M.S. (2021). *Økonomistyring af tværgående og tidlige forebyggende indsatser på børn og unge-området – Inspirationskatalog med erfaringer fra fire kommuner*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Krag, A. (2020). *Svar på spørgsmål 338*. Folketingets Social- og Indenrigsudvalg.

Lausten, M., Frederiksen, S. og Olsen, R. F. (2020). *Tidligere anbragte unge – 18 år og på vej mod voksenlivet. Forløbsundersøgelse af tidligere anbragte unge født i 1995*. VIVE – Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd.

Legaldesk.dk – Mindste løn. Tilgængelig: <https://www.legaldesk.dk/artikler/mindsteloen>. Sidst besøgt d. 28/06-2021.

Mattson, R.C. *Baggrundsnotat, temadrøftelse*. Notat til socialudvalget, Københavns Kommune.

Mølholt, A., Stage, S., Pejtersen, J. H., & Thomsen, P. (2012). *Efterværn for tidligere anbragte unge: En videns- og erfaringsopsamling*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Paulsen, V., Wendelborg, C., Riise, A., Berg, B., Tøssebro, J. & Caspersen, J. (2020). *Ettervern – en god overgang til voksenlivet? Helhetlig oppfølging av ungdom med barnevernerfaring*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.

PwC (2021): *Investering i efterværn – tværgående evaluering*.

Social og Ældreministeriet (2021). *Aftale mellem regeringen og Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Det konservative Folkeparti, Liberal alliance, Alternativet og Kristendemokraterne om reformen Børnene Først*. Aftaletekst.

Skårhøj, A. m.fl. (2016). *Anbragte unges overgang til voksenlivet – Evaluering af fire efterværnsinitiativer under efterværnspakken*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Social og indenrigsministeriet (2021). *Socialøkonomisk investeringsmode (SØM)*.

Social og indenrigsministeriet (2020). *Velfærdspolitisk Analyse, nr. 23*.

Socialstyrelsen (2017). *Anbragte unge og børn – Udvikling i antal og udgifter over tid*. SocialAnalyse nr. 2.

Socialstyrelsen (2015). *Samarbejdsmodellen – Guide til implementering af Samarbejdsmodellen*.

Socialstyrelsen og KORA (2015). *Anbefalinger til samfundsøkonomiske evalueringer på socialområdet*.

Socialt Udviklingscenter (2019). *Unge med anbringelsesbaggrund og hjemløshed*. Litteraturstudie.

Socialt Udviklingscenter og Bikubenfonden (2019): *Ung mellem anbringelse og eget hjem – Udfordringer og potentialer*.

Sørensen, C.L. m.fl. (2021). *Studerende fra andre EU-lande er gode for de offentlige finanser*. Baggrundsnotat af Deloitte og Kraka.

Vinge, S. (2020). *Organisering og samarbejde i det kommunale sundhedsvæsen – Muligheder for effektiviseringer i hjemmepleje og sundhedsenheder i Aarhus kommune*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

6. Metodebilag

Formålet med dette bilag er at forklare metode, definitioner og uddybende resultater, som ligger til baggrund for rapportens resultater.

6.1 Semistrukturerede interviews og survey fra kommunerne

Til analysen har vi gjort brug af semistrukturerede interviews hos tre udvalgte kommuner: Aarhus Kommune, Nordfyns Kommune samt Horsens Kommune. Et semistruktureret interview betyder, at vi tager udgangspunkt i en spørgeguide, men at samtalen flyder frit, fremfor at gennemgå spørgeguiden slavisk. De tre kommuner, der er blevet interviewet, er udvalgt på baggrund af deres samarbejde med Bikubenfonden. De udvalgte kommuner er interviewet med henblik på at afdække de ressourcer, der bruges på de nuværende systemer samt de ekstra ressourcer, der skal bruges på det fremtidige system. Dette inkluderer timeforbrug og investeringer.

De tre kommuner har yderligere besvaret en survey, som dykker dybere ned i spørgsmålene fra interviewet. Udvalgte surveyresultater fra Aarhus Kommune uddybes i afsnit 6.1.1, da disse data ligger til grund for dele af analysen.

6.1.1 Data fra Aarhus Kommune

I år 2020 havde Aarhus Kommune i alt 428 aktive efterværnssager fordelt på i alt 350 unikke borgere. Af Tabel 6.1 fremgår antallet af aktive sager samt udgifter forbundet hermed fordelt på paragraffer. Udgifterne dækker kun de sager, hvor Aarhus Kommune er betalingskommune. Størstedelen af sagerne omhandlede i 2020 kontaktpersoner og forsat anbringelse. Aarhus Kommune havde i 2020 en total udgift til efterværnssager på 63.540.000 kr. På baggrund af oplysningerne om aktive sager, og udgifterne forbundet hermed, er enhedsomkostninger pr. sag beregnet. Enhedsomkostningerne er højest for forsat anbringelse, og det er dermed særligt disse sager, som driver de totale omkostninger til efterværnssager.

Tabel 6.1 Data fra Aarhus Kommune

	Aktive sager i 2020	Udgifter i 2020	Enhedsomkostninger pr. sag
Forsat anbringelse (§76.3.1, §76.a)	109	31.483.000	288.800
Kontaktperson (§76.3.2, §76.2)	270	28.291.000	104.800
Udslusning (§76.3.3)	25	2.602.000	104.000
Andre foranstaltninger (§76.3.4, §76.4)	24	1.161.000	48.400

Kilde: Egne beregninger og surveyresultater fra Aarhus Kommune.

Aarhus Kommune oplyser yderligere, hvor stor en andel af de unge, der er anbragt, som får efterværn, efter de fylder 18 år. Disse andele fremgår af Tabel 6.2. Andelen er forholdsvis stabile omkring 62-66 pct. over den 5-årige periode med undtagelse af år 2019, hvor andelen kun ligger på 43 pct.

Tabel 6.2 Andel af anbragte unge, der modtager efterværn efter, de fylder 18 år

2020	64%
2019	43%
2018	63%
2017	62%
2016	66%

Kilde: Surveyresultater fra Aarhus Kommune.

Til sidst angiver Aarhus Kommune den gennemsnitlige varighed af forskellige efterværnssager i 2020. Disse varigheder fremgår af Tabel 6.3 opgjort i antal dage og i antal måneder. Fortsat anbringelse og kontaktpersonsager er typisk de sager, som varer længst.

Tabel 6.3 Varighed af afsluttede efterværnssager i 2020

	Gennemsnitlig varighed antal dage	Gennemsnitlig varighed antal måneder
Forsat anbringelse (§76.3.1, §76.a)	450	15
Kontaktperson (§76.3.2, §76.2)	505	16,8
Udslusning (§76.3.3)	270	9
Andre foranstaltninger (§76.3.4, §76.4)	207	6,9

Kilde: Egne beregninger og surveyresultater fra Aarhus Kommune.

6.2 Metode for indsamling af survey fra socialrådgiver

Survey er indsamlet på Dansk Socialrådgiverforenings facebookside, hvor der i alt er indsamlet 46 svar. Spørgsmålene i surveyen omhandler de anbragte unge og deres brug af efterværnstilbuddet samt Policy Labs anbefalinger til en forbedret efterværnsmodel.

Vi anvender surveyresultaterne til at informere de forudsætninger, som vi anvender i beregningerne. Resultaterne anvendes med forbehold for, at der er en vis usikkerhed forbundet med resultaterne, idet antallet af respondenter er lavt. Vi tager derfor forbehold for, at resultaterne ikke nødvendigvis er repræsentative for socialrådgivernes generelle mening.

Fra surveyen er vi kommet frem til en række interessante resultater. Det viser sig, at 83 pct. af respondenterne mener, at de unges opfattelse af, hvornår den unge er klar til at klare sig selv uden støtte fra kommunen er forskellig fra kommunernes opfattelse. Det viser sig også, at 59 pct. af de kommuner, som respondenterne arbejder for, ikke anvender det modregningssystem, som gør sig gældende i den nuværende ordning og lovgivning. Yderligere mener 53 pct. af respondenterne, at ca. halvdelen eller mere af de tidligere anbragte unge vil vende tilbage til efterværnsordningen, efter at de har takket nej, hvis dette tilbud står.

Tabel 6.4 Udvalgte surveyresultater

Oplever du, at der ofte er en forskel på kommunens og den unges opfattelse af, hvornår den unge er klar til at klare sig selv uden støtte fra kommunen?	38 (83 pct.) respondenter svarer ja. 8 (17 pct.) respondenter svarer nej.
Hvordan gør I brug af modregningssystemet i jeres kommune? (med modregning menes, at hvis den unge får et arbejde, så har kommunen en fast regel for, hvad en andel af indkomsten skal gå til).	20 (45 pct.) respondenter svarer, at de i stedet anvender tvungen opsparing. 6 (14 pct.) respondenter svarer, at de ikke anvender modregningssystemet. 18 (41 pct.) respondenter svarer, at de anvender modregningssystemet.
En af Policy Labs anbefalinger er, at de anbragte unge, der takker nej til efterværn, altid har mulighed for at vende tilbage til dette tilbud om efterværn. Hvis denne anbefaling implementeres, hvor stor en andel af dem, der oprindeligt siger nej, tror du, vil vende tilbage og få efterværn?	7 (16 pct.) respondenter svarer "Næsten ingen (under 5 pct.)" 14 (31 pct.) respondenter svarer "Relativt få (5-35 pct.)" 13 (29 pct.) respondenter svarer "Ca. halvdelen (35-65 pct.)" 7 (16 pct.) respondenter svarer "Relativt mange (65-95 pct.)" 4 (9 pct.) respondenter svarer "Næsten alle (over 95%)"

Anm.: Hvis antallet af respondenter ikke summerer til 46, skyldes det, at en eller flere respondenter ikke har besvaret det pågældende spørgsmål.

Kilde: Indsamling af Kraka Advisory.

6.3 Metode bag scenariebyggeren

Formålet med scenariebyggeren er at værdisætte de identificerede anbefalinger, som sikrer en bedre overgang for de anbragte unge, med udgangspunkt i ressourceforbruget i kommunerne. Scenariebyggeren består af en potentialeberegning, baseret på nøgletal fra SØM-modellen og viden fra litteraturen, en før og efter-beregning af omkostningerne dvs. omkostningerne ved den nuværende praksis og ved implementering af ny praksis baseret på de tre dogmer.

6.3.1 Omkostninger forbundet med anbefalingerne

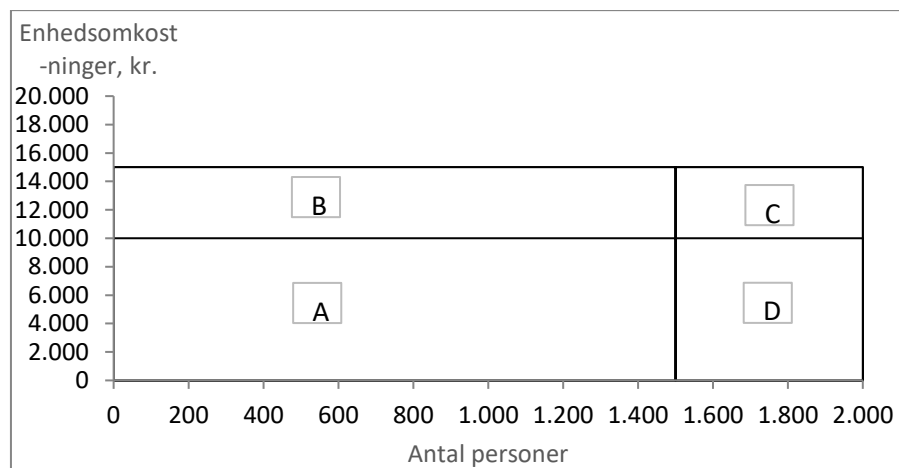
Omkostningerne kan opdeles i to overordnede dele: større optag og højere enhedsomkostninger. Flere af anbefalingerne giver flere personer på de enkelte efterværnstyper eller medfører, at de unge er på efterværnet i længere tid, hvilket øger den samlede omkostning. Højere enhedsomkostninger kan skyldes flere persontimer, mere opkvalificering eller monetære investeringer.

De forskellige meromkostninger forbundet med større optage og investeringer opgøres og afdækkes på forskellig vis. Overordnet set afdækkes omkostningerne ved hjælp af SØM, informationer fra litteraturen samt informationer fra kommunernes survey og interview.

Til at afdække omkostningerne forbundet med større optag bruger vi for hver anbefaling beregninger for, hvor stort optaget er nu (baseret på visse antagelser), og hvor stort optaget bliver i fremtiden. Her bruges bl.a. en antagelse om alderen, når de unge flytter hjemmefra. Til at opgøre omkostningerne forbundet med flere persontimer spørger vi ind til i interviews og survey, hvor mange timer kommunerne bruger på deres nuværende system, og hvor mange ekstra timer de vil bruge ved de nye anbefalinger. Dette udføres for hvert af de anbefalinger, som vi regner på. Dette kombineres med timepriserne for de relevante personer. For omkostningerne forbundet med mere opkvalificering spørger vi for hver anbefaling ind til, om det kræver opkvalificering i kommunerne. Hvis det gør, så spørger vi, hvilken type og hvad omkostningen ved dette er. Afslutningsvis til at opgøre omkostningerne forbundet med monetære investeringer finder vi priserne på de relevante omkostninger forbundet med hver anbefaling via SØM.

Figur 6.1 illustrerer omkostningsændringerne, dvs., hvordan anbefalingerne vil ændre på antal personer, det omhandler, og hvordan anbefalingerne vil ændre på enhedsomkostningerne, dvs. omkostningerne pr. person. Felt A angiver det oprindelige antal personer for de oprindelige enhedsomkostninger. Felt B angiver effekten af øgede enhedsomkostninger for konstant optag (antal personer). Felt C angiver effekten af øgede enhedsomkostninger og øget optag. Til sidst angiver felt D effekten af øget optag for konstante enhedsomkostninger.

Figur 6.1 Illustration af omkostningsændringer

Kilde: Egen illustration.

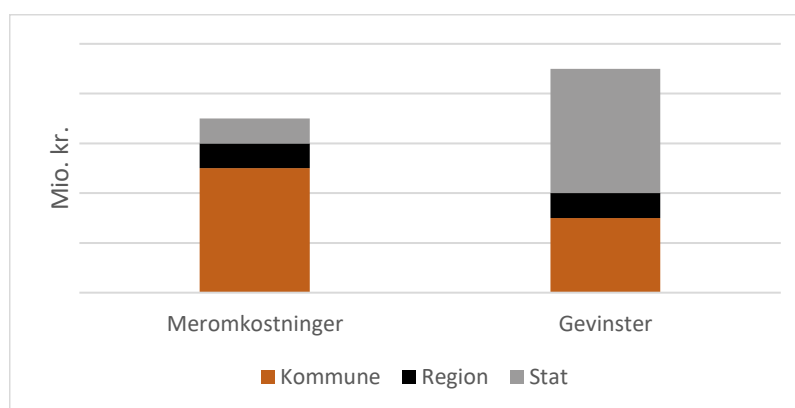
Enhedsomkostningerne ved de forskellige efterværnsordninger er beregnet på baggrund af data fra Aarhus kommune, som er beskrevet i afsnit 6.1.1. Mere specifikt anvendes Aarhus Kommunes udgifter samt antallet af aktive sager i 2020 fordelt på paragraffer. De konkrete enhedsomkostninger beregnet fremgår af Tabel 6.1.

6.3.2 Problemstilling i omkostningsdelingen

Både omkostninger og gevinster ved de nye anbefalinger fordeles på tværs af kommunale, regionale og statslige kasser. Denne fordeling er vigtig at have for øje, da det påvirker institutionernes finanser og incitamenter. Hvis fx en kommune afholder de fleste af omkostningerne, men kun får en mindre andel af gevinsterne, påvirker det kommunens finanser negativt. Dette overordnede eksempel er vist i Figur 6.2, som er en illustrativ beregning. Det er ikke muligt at skønne over de faktiske virkninger, da der mangler evidens for anbefalingerne.

Et andet incitamentsproblem, der er vigtigt at have for øje, er, at den kommune, som skal foretage investeringen i den unge, ikke nødvendigvis er den kommune, som i sidste ende oplever gevinsten, hvis den unge flytter kommune. Det kan yderligere internt være tilfældet, at den forvaltning, som afholder omkostningerne til investeringen i den unge, ikke er den forvaltning i kommunen, som oplever gevinsten.

Figur 6.2 Meromkostning og gevinster ved anbefalingerne

Kilde: Eget illustrativt eksempel.

6.3.3 Beregning af potentiale og gevinster

De tidligere anbragte har ofte en lang række problemer, som ikke direkte kan sammenlignes med andre unge i samme alder. Det kan derfor ikke forudsættes, at de fleste af de tidligere anbragte kan nå helt samme niveau som andre unge. Dog er der et potentiale for at løfte de tidligere anbragte.

Af Tabel 6.5 fremgår forskelle i udfald for unge i alderen 25-29, afhængigt af, om man er tidligere anbragt eller ej. Udfaldstabellen angiver mere præcist sandsynligheden for forskellige livsudfald, dvs. udvalgsandsynligheder. Det ses, at de tidligere anbragte klarer sig væsentlig dårligere end ikke-tidligere anbragte på alle parametre.

Tabel 6.5 Udfaldstabel for tidligere og ikke-tidligere anbragte

	Tidligere anbragte	Ikke tidligere anbragte
I stofmisbrugsbehandling	7 pct.	1 pct.
Tidligere dømt	26 pct.	5 pct.
På førtidspension	11 pct.	1 pct.
På kontanthjælp	24 pct.	5 pct.
I beskæftigelse	40 pct.	62 pct.
Hjemløshed	2 pct.	0,2 pct.

Kilde: Social- og indenrigsministeriet, Velfærdspolitisk analyse, 2020.

Udfaldstabellen er udgangspunktet for vores beregninger af potentialet samt de mulige gevinster ved anbefalingerne. Af tekstboksen nedenfor fremgår to eksempler på, hvordan vi bruger udfaldstabellen i vores beregninger af potentialet. I eksempelberegningerne nedenfor udgør potentialet de 6 pct., som er forskellen mellem udfaldssandsynligheden for, at de tidligere anbragte og de ikke-tidligere anbragte ender i stofmisbrug. Gevinsten udgør så de reducerede omkostninger til stofmisbrugere som følge af den reducerede udfaldssandsynlighed.

Eksempelberegning (1/2)

- Eksempelvis viser vores beregninger, at 7 pct. af de 2.362 personer i målgruppen, svarende til 168 personer, forventes at ende i stofmisbrug.
- Hvis anbefalingerne gør, at de tidligere anbragtes sandsynlighed for at ende i stofmisbrug er på samme niveau som ikke tidligere anbragte (1 pct.), vil antallet af stofmisbrugere kunne reduceres med 144 personer (svarende til $6=7-1$ pct. af de tidligere anbragte).

Eksempelberegning (2/2)

- En gennemsnitlig stofmisbruger koster årligt regionen 27.000 kr. og kommunen 48.000, som kan ses i Tabel 6.6.
- Lykkes det at udfylde hele potentiale, altså at "redde" alle de 144 personer fra stofmisbrug, vil det give en gevinst på 4 mio. kr. ($144 \cdot 27.000 \text{kr.}$) for regionen og 6,9 mio. kr. ($144 \cdot 48.000 \text{kr.}$) for kommunen.

Tabel 6.6 illustrerer de årlige omkostninger og dermed mulige gevinster for udfaldene. Yderligere fremgår de diskonterede omkostninger over hele perioden, svarende til en 40-årig periode. For domme og stofmisbrug er omkostningerne antaget at vare ved i et år, mens de resterende udfald er antaget at vare i 40 år. Baggrunden for antagelsen om 40 år er, at vi antager, at udfaldene varer resten af arbejdslivet. Fx antages forskellen mellem tidligere anbragte og ikke tidligere anbragtes sandsynlighed for at være på kontanthjælp i alderen 25-29 år at være repræsentativ for de næste 40 år. Ændrer de omtalte anbefalinger på denne forskel, varer dette ved, og gevinsterne høstes dermed i de næste 40 år.

De diskonterede omkostninger over hele perioden angiver dermed den samlede gevinst over en 40-årig periode, hvis anbefalingerne i efterværnsmodellen gør, at det fulde potentiale opfyldes, altså hvis de tidligere anbragte opnår samme sandsynlighed for de givne

udfald, som de ikke tidligere anbragte. Omkostninger/ mulige gevinster er fordelt ud på stat, kommune og region.

Konklusionen af Tabel 6.6 er, at der er store gevinster at hente ved blot at hjælpe et fåtal af de tidligere anbragte hen til et bedre outcome, dvs. hjælpe dem i retning af at ligne de ikke tidligere anbragte. Hvis det er muligt at hjælpe de tidligere anbragte på niveau med ikke tidligere anbragte, er potentialet meget stort. Dog er det nok urealistisk at tro, at de tidligere anbragte kan nå helt samme niveau, som ikke tidligere anbragte, men hvis de bare udfylder halvdelen af potentialet, er gevinsten fortsat stor. Dette er dog baseret på, at tidligere anbragte har samme potentiale som resten af befolkningen, hvilket er usikkert.

Tabel 6.6 Værdien af omkostningerne/potentialet ved de forskellige udfald

Gruppering	Outcome	Myndighed	Årlig omkostning	Diskonteret omkostning over hele perioden	Potentiale (antal personer)	Antal år
Arbejdsmarked	Kontanthjælp	Kommune	132.033	3.941.414	460	41
Arbejdsmarked	Kontanthjælp	Stat	78.990	2.357.995	460	41
Sundhed	I stofmisbrugsbehandling	Region	27.438	27.438	144	1
Sundhed	I stofmisbrugsbehandling	Kommune	47.587	47.587	144	1
Hjemløshed	Hjemløshed	Stat	108.708	3.245.106	47	41
Hjemløshed	Hjemløshed	Region	14.740	440.018	47	41
Hjemløshed	Hjemløshed	Kommune	96.236	2.872.822	47	41
Kriminalitet	Tidligere dømt	stat	727.445	727.445	505	1
Arbejdsmarked	Ikke i beskæftigelse	Samfund	161.150	4.810.599	506	41

Anm.: Det er muligt for personer at indgå i flere outcomes på samme tid, fx misbruger og på kontanthjælp.

Kilde: Egne beregninger baseret på www.jobindsats.dk, www.legaldesk.dk/artikler/mindsteloen, www.skat.dk, www.skm.dk, SØM 2020 inputpriser, VIVE: Hjemløshed i Danmark 2019 – national kortlægning, Kraka: Sådan stopper vi hjemløshed – de næste store skridt, VIVE: Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet, figur 3.4-3.9, VIVE: Brug af velfærdssystemet blandt borgere med misbrug, figur 6.1 og tabel 5.7.

6.4 Metode for beregning af målgruppen

6.4.1 Antallet af tidligere anbragte – målgruppen

Vores beregninger af antallet af tidligere anbragte tager udgangspunkt i den årgang, som i år 2022 fylder 18 år, svarende til 68.246 personer. Tallet for hele årgangen er fundet ved hjælp af registeret FOLK2 fra Danmarks Statistik. Vi udnytter derefter, at ca. 4 pct. af en årgang i gennemsnit har været anbragt ifølge Social- og indenrigsministeriet (2020). Dette resulterer i, at vi får 2.657 forventede tidligere anbragte unge i denne årgang. For at få den endelige målgruppe fratrækker vi den andel af de tidligere anbragte unge, der kommer på voksenområdet, grundet større handicap. Dette svarer ifølge Aarhus kommune til ca. 11

pct., så den endelige målgruppe er 2.362 forventede tidligere anbragte unge. Denne beregning er illustreret i Tabel 6.7.

Tabel 6.7 Målgruppen

Antal personer i alt, der bliver 18 år i 2022	68.246
Antal ikke anbragte (96 pct. af årgangen)	65.589
Antal anbragte (4 pct. af årgangen)	2.657
Målgruppen (Antal anbragte minus de, der kommer på voksenområdet)	2.362

Anm.: Velfærdspolitisk analyse fra Social og Indenrigsministeriet angiver i deres rapport, at 4 pct. af en given årgang er tidligere anbragt. Dette resultat bruges til at finde vores målgruppe.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registeret FOLK2 fra Danmarks Statistik

6.4.2 Fordelingsberegning for efterværnsmålgruppen

Vores målgruppe for efterværn er vores målgruppe for tidligere anbragte unge, se afsnit 6.4.1. Vi foretager en fordelingsberegning for, hvilken ydelse efterværnsmodtagerne får. Disse beregninger baseres på Deloitte (2017), der angiver, at ca. 60 pct. af deres målgruppe for tidligere anbragte modtager efterværn. De resterende 40 pct. fordeler sig på 29 pct., der ikke bliver tilbud efterværn og 11 pct., som afslår efterværn.

Deloitte (2017) angiver yderligere, hvordan deres målgruppe fordeler sig ud på fortsat anbringelse, fast kontaktperson, udslusning og anden støtte. Disse procentvise fordelinger af målgruppen for efterværn på de forskellige efterværnsforløb anvendes på vores målgruppe. Fordelingen af efterværnsmodtagere fremgår af Tabel 6.8.

Tabel 6.8 Fordeling af målgruppen på efterværnstype

Kontaktpersonforløb	63 pct.
Forsat anbringelse	50 pct.
Anden støtte	3 pct.
Udslusning	8 pct.

Anm.: Nogle personer vil indgå i flere efterværnsforløb, hvorfor andelen ikke summerer til 100 pct.

Kilde: Deloitte - *Efterværn og den gode overgang til voksenlivet*.

Deloitte (2017) baserer sig på antal sagsforløb, hvilket er større end antallet af personer (idet nogle personer har flere sagsforløb). Dette forklarer, hvorfor andelen i Tabel 6.8 ikke summerer til 100 pct. Vores beregninger baseres ligeledes på sagsforløb, og vi tillader dermed, at nogle personer har flere efterværnsforløb.

6.5 Metode for beregninger til anbefalingerne

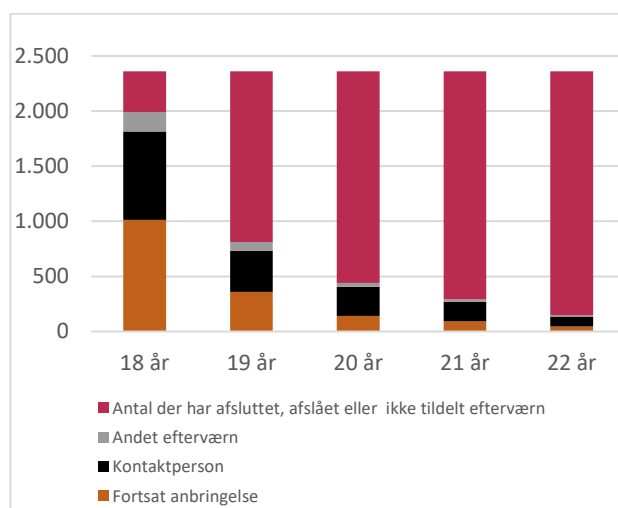
6.5.1 Beregning til anbefaling 1

Anbefaling 1 handler om, at den tidligere anbragte unge, som udgangspunkt fortsætter i anbringelsen, til den unge fylder 22 år. Den unge har dog mulighed for at afbryde anbringelsen tidligere.

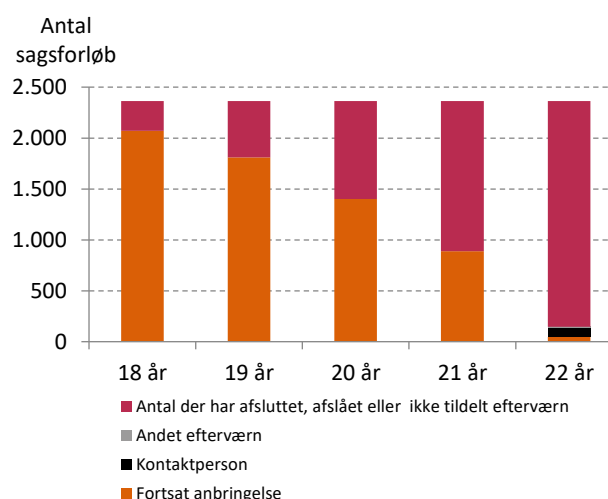
I Figur 6.3 vises den gamle og nye fordeling af målgruppen for efterværn ud på voksenområdet, efterværnstyper og ingen efterværn. Beregningen af det gamle efterværn er baseret på årgangens størrelse, og informationer om fordelingen af, hvor mange der kommer på efterværn og hvilken efterværnstype. Beregningen af den nye efterværnsfordeling er baseret på, at anbefaling 1 gennemføres. Vi antager dermed, at alle unge på efterværn i alderen 18-20 år er i fortsat anbringelse. Da de unge i efterværn stadig har mulighed for at droppe ud af anbringelse, antager vi, at dette sker med samme rate, som ikke anbragte unge flytter hjemmefra. Fx falder antallet af hjemmeboende fra 19 til 20 år med 23 pct., hvilket her svarer til en ændring fra 1.810 til 1.401 personer. Denne anbefaling gør således, at antallet af unge i efterværn i alderen 18-21-årige stiger en del, og alle disse ender i fortsat anbringelse. Anbefalingen påvirker ikke direkte unge i alderen 22 år, så her antager vi samme fordeling som ved den gamle ordning.

Figur 6.3 Fordeling af efterværn under anbefaling 1

Figur 6.3.a Gammel fordeling af efterværn

Figur 6.3.b Ny fordeling af efterværn

Kilde: Egen fremstilling på baggrund af Danmarks Statistik - FOLK2 og Deloitte: Efterværn og den gode overgang til voksenlivet.

Ændringen af optaget på de forskellige efterværnstyper som følge af anbefaling 1 er vist i Tabel 6.9, ligesom enhedsomkostningerne pr. år fordelt på efterværnstype er. Der kommer således væsentlig flere i anbringelse, og de er der i længere tid. Færre er derimod på alle de andre ydelser i løbet af 18-21 år. Dette giver en meget større omkostning i forbindelse med anbringelse på over 1,3 mia. kr. pr. år. Til gengæld sparer man lidt i udgifter til kontaktperson, udslusning og andre foranstaltninger. Samlet set giver dette en meromkostning på 1,07 mia. kr.

Tabel 6.9 Omkostningsændringer ved anbefaling 1

Forskel ift. nuværende ordning	18 år	19 år	20 år	21 år	22 år	Enheds-omkostninger, 1.000 kr./år	Samlede omkostninger, mio. kr. / årgang
Fortsat anbringelse	1.058	1.450	1.261	795	0	278	1.270
Kontaktperson	-803	-369	-265	-177	0	111	-180
Udslusning	-48	-21	-10	-6	0	104	-9
Andre foranstaltninger	-128	-61	-25	-17	0	41	-10

Kilde: Egne beregninger baseret på www.jobindsats.dk, www.legaldesk.dk/artikler/mindsteloen, www.skat.dk, www.skm.dk, SØM 2020 inputpriser, VIVE: Hjemløshed i Danmark 2019 – national kortlægning, Kraka: Sådan stopper vi hjemløshed – de næste store skridt, VIVE: Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet, figur 3.4-3.9, VIVE: Brug af velfærdssystemet blandt borgere med misbrug, figur 6.1 og tabel 5.7.

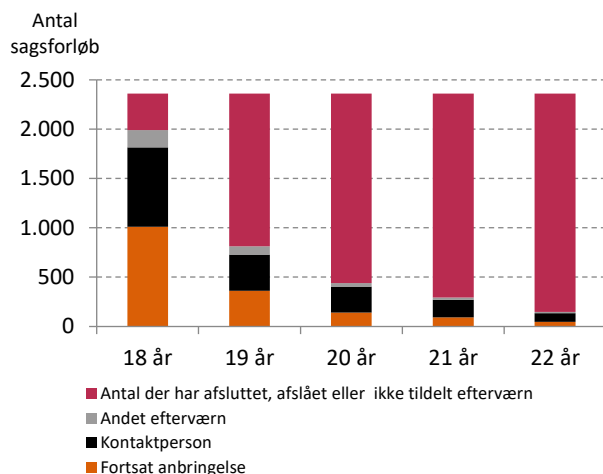
Unge, der takker nej, har mulighed for at vende tilbage

6.5.2 Beregning til anbefaling 2

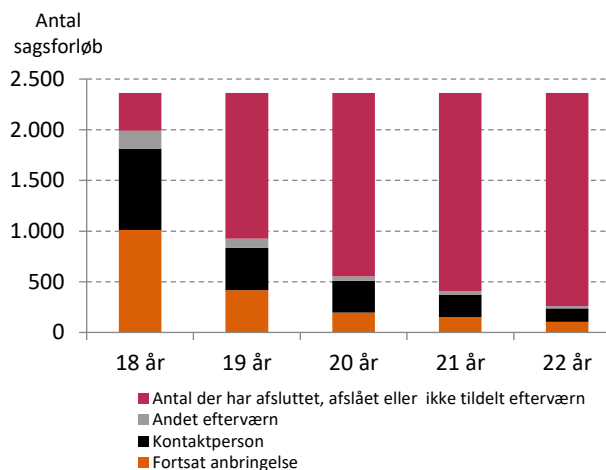
Den anden anbefaling giver de tidligere anbragte unge, der takker nej til efterværn, en ret til altid at kunne vende tilbage til deres efterværnstilbud. Vores beregninger baserer sig på, at en del af dem, der som 18-årige takker nej til efterværn, vender tilbage og får efterværnsstøtte, indtil de bliver 23 år. For at finde andelen, der vender tilbage til efterværn efter at have takket nej, har vi sendt en survey ud til socialrådgiverne, som forventer, at ca. 40 pct. af de unge, der takker nej, vil vende tilbage til deres efterværn, hvis anbefalingen implementeres. De 40 pct., har vi antaget, kommer tilbage som 19-årige og bliver i efterværn i resten af efterværnsperioden. Dette giver ca. 110 ekstra på efterværn i perioden fra de unge er 19 til 22 år, hvor størstedelen er i fortsat anbringelse og har fast kontaktperson jf. Figur 6.4.

Figur 6.4 Fordeling af målgruppen for efterværn før og efter anbefaling 2

Figur 3.5.a Gammel fordeling af efterværn

Figur 3.5.b Ny fordeling af overgangen ved anbefaling 2

Anm.: Vi anvender antal sagsforløb i stedet for antal personer.

Kilde: Egen fremstilling på baggrund af Danmarks Statistik - FOLK2 og Deloitte: Efterværn og den gode overgang til voksenlivet.

Ændringen af optaget på de forskellige efterværnstyper som følge af anbefaling 2 er vist i Tabel 6.10, ligesom enhedsomkostningerne pr. år fordelt på efterværnstype er. Der kommer således over 100 flere i efterværn, og de er der i længere tid. Dette giver en meget større omkostning i forbindelse med anbringelse på ca. 86 mio. kr. pr. år.

Tabel 6.10 Omkostningsændringer ved anbefaling 2

Forskel ift. nuværende ordning	18 år	19 år	20 år	21 år	22 år	Enhedsomkostninger, 1.000 kr./år	Samlede omkostninger, mio. kr. / årgang
Fortsat anbringelse	0	57	57	57	57	278	64
Kontaktperson	0	46	46	46	46	111	20
Udslusning	0	3	3	3	3	104	1
Andre foranstaltninger	0	7	7	7	7	41	1

Kilde: Egne beregninger baseret på www.jobindsats.dk, www.legaldesk.dk/artikler/mindsteloen, www.skat.dk, www.skm.dk, SØM 2020 inputpriser, VIVE: Hjemløshed i Danmark 2019 – national kortlægning, Kraka: Sådan stopper vi hjemløshed – de næste store skridt, VIVE: Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet, figur 3.4-3.9, VIVE: Brug af velfærdssystemet blandt borgere med misbrug, figur 6.1 og tabel 5.7.

6.5.3 Beregninger til anbefaling 3

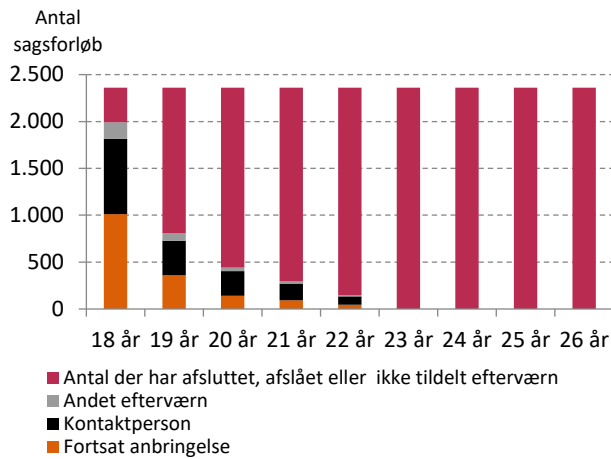
De unge bliver længere tid i deres efterværn

Den tredje anbefaling gør, at efterværnsperioden forlænges, frem til den unge bliver 25 år, men mulighed for yderligere forlængelse i to år. Dette vil give en bedre mulighed for de

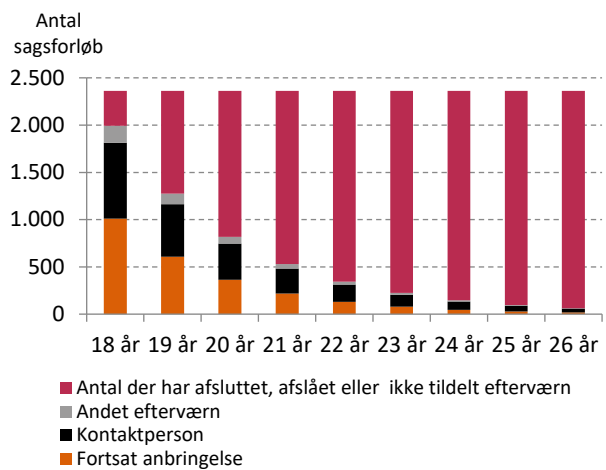
unge, der senmodnes. Vores beregninger baseres på, at frafaldsraten for efterværnet er spredt ud over flere år, end det er tilfældet i dag. Det gør, at der vil være flere unge i efterværn i alle årene, fra de unge er 19 til 26 år, jf. Figur 6.5.

Figur 6.5 Fordeling af målgruppen for efterværn før og efter anbefaling 3

Figur 3.7.a Gammel fordeling af efterværn

Figur 3.7.b Ny fordeling af overgangen ved anbefaling 3

Kilde: Egen fremstilling på baggrund af Danmarks Statistik - FOLK2 og Deloitte: Efterværn og den gode overgang til voksenlivet.

Ændringen af optaget på de forskellige efterværnstyper som følge af anbefaling 3 er vist i Tabel 6.11, ligesom enhedsomkostningerne pr. år fordelt på efterværnstype er. Der er således over 460 personer flere i efterværn som 19-årige, mens der blandt de 26-årige forventes at være lige over 60 i efterværn, hvor der tidligere var 0. Dette giver en meget større omkostning i forbindelse med anbringelse på ca. 334 mio. kr. pr. år.

Tabel 6.11 Omkostningsændringer ved anbefaling 3

Forskelligt. nuværende ordning	18 år	19 år	20 år	21 år	22 år	23 år	24 år	25 år	26 år	Enhedsomkostninger, 1.000 kr./år	Samlede omkostninger, mio. kr. / årgang
Fortsat anbringelse	0	245	223	124	84	78	47	28	17	278	235
Kontaktperson	0	186	120	90	96	128	88	61	42	111	90
Udslusning	0	10	10	6	5	5	3	2	1	104	4
Andre foranstaltninger	0	21	26	16	13	13	8	5	3	41	4

Kilde: Egne beregninger baseret på www.jobindsats.dk, www.legaldesk.dk/artikler/mindsteloen, www.skat.dk, www.skm.dk, SØM 2020 inputpriser, VIVE: Hjemløshed i Danmark 2019 – national kortlægning, Kraka: Sådan stopper vi hjemløshed – de næste store skridt, VIVE: Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet, figur 3.4-3.9, VIVE: Brug af velfærdssystemet blandt borgere med misbrug, figur 6.1 og tabel 5.7.

